

**Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΑ
ΣΤΗ ΓΑΛΑΤΙΑ**

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ - ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις - ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να μεταφέρετε τα προσηγορικά ουσιαστικά της α', δ' και ε' κλίσης στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
2. Να εντοπίσετε τα ουσιαστικά που απαντούν μόνο στον πληθυντικό αριθμό (pluralia tantum) της β' και γ' κλίσης και να γράψετε την ονομαστική και αφαιρετική πληθυντικού.
3. Ποια ουσιαστικά της γ' κλίσης σχηματίζουν γενική πληθυντικού «-um» και «-ium», όπως το «civitas»;
4. Ποια η διαφορά στον τρόπο της κλίσης των «hostis» και «dux»; Πώς δικαιολογείται;
5. Αφού συνδυάσετε τα δευτερόκλιτα επίθετα «magnus», «posterus», με ένα τριτόκλιτο ουσιαστικό του κειμένου, που τους ταιριάζει, να τα κλίνετε μαζί στον ενικό αριθμό.
6. Να κλίνετε τον ενικό αριθμό των ουσιαστικών «res», «vir», «aetas», «labor» (= πόνος), «via», «signum» μαζί με το επίθετο «militaris».
7. Να γράψετε τα παρεπόμενα για καθεμιά αντωνυμία του κειμένου.
8. Ποια η σημασιολογική διαφορά μεταξύ των αντωνυμιών «is» και «ipse»;
9. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
10. Των ρημάτων «cario», «cerno» και «occido» να γράψετε τους αρχικούς χρόνους στην παθητική φωνή.
11. Να γράψετε τις καταλήξεις του απαρεμφάτου του παθητικού ενεστώτα και στις τέσσερις συζυγίες.
12. Ποιο ρήμα χρησιμοποιείται ως παθητικό του ρήματος «facio»; Να γράψετε τους αρχικούς του χρόνους και να κλίνετε την οριστική του ενεστώτα και μέλλοντα. Σύμφωνα με ποια συζυγία κλίνεται;

13. Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους του ρήματος «*refero*» στην ενεργητική και παθητική φωνή. Να καταγράψετε τις περιπτώσεις κατά τις οποίες συγκόπτονται τα συνδετικά φωνήεντα «*i*» και «*e*» από το θέμα του ενεστώτα «*fer-*».
14. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στο α' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα, στη φωνή που δίδονται:
- α) *miserunt*:
- β) *appropinquaverunt*:
- γ) *consedit*:
- δ) *occiditur*:
- ε) *referuntur*:
- στ) *mittuntur*:
- ζ) *fit*:
15. Σε ποιο τύπο της ενεργητικής φωνής αντιστοιχούν οι παρακάτω τύποι της παθητικής;
- α) *capiebantur*:
- β) *cernimini*:
- γ) *referris*:
- δ) *occidentur*:
- ε) *deduntur*:
- στ) *proici*:
16. Να αναλύσετε τα παρακάτω σύνθετα ρήματα στα συνθετικά τους μέρη (πρόθεση και ρήμα αρχικό):⁸⁹
- α) *appropinquo*:
- β) *comprehendo*:
- γ) *dedo*:
- δ) *consido*:
- ε) *occido*:
- στ) *interficio*:
- ζ) *occurro*:

- η) *produco*:
- θ) *proicio*:
- ι) *trado*:
- ια) *refero*:
17. Να μεταφέρετε τα ρήματα της κατηγορίας του «cario» στο γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής όλων των χρόνων της ενεργητικής φωνής.
18. Τι γνωρίζετε για τον τρόπο κλίσης του ρήματος «do», απλού και σύνθετου (με μονοσύλλαβη πρόθεση);
19. Να κλίνετε τις προτάσεις στον ενικό αριθμό, αφού κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές στα πρόσωπα:
- α) *Dux Arvernorum vivus in fuga comprehenditur.*
β) *Ipse pro castris consedit.*
20. Να κλίνετε τις παρακάτω προτάσεις στον πληθυντικό αριθμό. Να προσέξετε οι νέες προτάσεις να είναι νοηματικά αποδεκτές:
- α) *Illa ad Caesarem referuntur.*
β) *Eo illi arma proiciuntur.*
21. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις, αφού μεταφέρετε όλους τους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό. Οι νέες προτάσεις να είναι νοηματικά αποδεκτές:
- α) *Pila in hostes miserunt.*
β) *Milites gladiis rem gerunt.*
γ) *His equites occurrunt.*
δ) *Illo die legati mittuntur.*
22. Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική. Στη θέση του ποιητικού αιτίου να εννοήσετε το *a Romanis* ή το *ab hostibus*, με βάση το νόημα του κειμένου:
- α) *Fit magna caedes.*
β) *Sedulius, dux et princeps Lemovicum, occiditur.*
γ) *Signa militaria ad Caesarem referuntur.*
δ) *Magnus numerus hostium capitur atque interficitur.*
ε) *Arma proiciuntur.*

⁸⁹ Ad + propinquo, cum + prehendō, de + do, cum + sīdo, ob + caedo, inter + facio, ob + curro, pro + duco, pro + iacio, trans + do, re (red = προθετικό μόριο) + fero. Οι φωνητικές αλλοιώσεις

- στ) *Ceasar iubet principes produci.*
23. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και να δηλώσετε το ποιητικό αίτιο:
- α) *Homines deos colunt.*⁹⁰
- β) *Omnes pacem optant.*⁹¹
- γ) *Disputatio consulis metum equitatus vincet.*
- δ) *Magnus numerus hostium Romanos premit.*
- ε) *Imperator exercitum alacrem in pugnam mittebat.*
- στ) *Dux omnes gentes bello superat.*
- ζ) *Incolae magnam caedem pavidam audient.*
- η) *Romani domum principes revocabant.*
- θ) *Caesar cohortes in Galliam transferebat.*
- ι) *Pater filiae osculum dat.*
24. *Caesar iubet arma tradi:* Με ποιο άλλο τρόπο μπορεί να αποδοθεί η πρόταση;
25. Να αντικαταστήσετε το ενεργητικό απαρέμφατο με παθητικό και να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές:⁹²
- α) *Hostes Romanos in castra importare frumentum non sinunt.*
- β) *Romani Gallos transferre copias vetunt.*
- γ) *Dux hostium Romanos arma proicere iubet.*
- δ) *Romani barbaros referre ad se LXXIII signa militaria cogunt.*
- ε) *Barbari Romanos sibi mores imponere non patiuntur.*
- στ) *Galli suos principes legatos mittere prohibent.*
26. Να εντοπίσετε τις προθέσεις του κειμένου και την πτώση που τις συνοδεύει.
27. *Postquam pila in hostes miserunt:* Να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς.

των προθέσεων στη σύνθεση είναι ένας από τους επιμέρους διδακτικούς στόχους του Μαθ. Χ.

⁹⁰ colo, 3 = λατρεύω

⁹¹ opto, 1 = εύχομαι

⁹² sino, 3 = επιτρέπω, prohibeo, 2 = εμποδίζω, patior, 3 = ανέχομαι, cogo, 3 = εξαναγκάζω, veto, 1 = απαγορεύω. Με τα ρήματα αυτά είναι δυνατές δύο συντάξεις: **α) με ενεργητικό απαρέμφατο** (οπότε δηλώνεται και το υποκείμενο σε αιτιατική) **β) με παθητικό απαρέμφατο**, όταν δε θέλουμε να δηλώσουμε το υποκείμενο. Η χρήση αυτή συνηθίζεται σε στρατιωτικές διαταγές, απαγορεύσεις κ.λπ. (που γνωρίζουμε ότι απευθύνονται σε στρατιώτες).

28. Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς του κειμένου.
29. Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τους ετερόπτωτους προσδιορισμούς του κειμένου.
30. Πώς εκφέρεται το ποιητικό αίτιο στα Λατινικά και πώς στα αρχαία Ελληνικά;⁹³
31. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις απρόθετες αφαιρετικές του κειμένου.
32. Να αναγνωρίσετε την επιρρηματική σχέση που εκφράζουν οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί του κειμένου.
33. Να συμπληρώσετε τα κενά , ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των λέξεων που δίδονται:
- α) *pila* είναι στο ρήμα
- β) *gladiis* είναι αφαιρετική του στο
- γ) *equitatus* είναι στο
- δ) *eis* είναι στο
- ε) *princeps* είναι στο
- στ) *Arvernorum* είναι γενική από το
- ζ) *vivus* είναι στο
- η) *hostium* είναι γενική από το
- θ) *die* είναι αφαιρετική που δηλώνει
- ι) *tradi* είναι απαρ., ως
στο ρήμα
34. Με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν σημασιολογική και ετυμολογική συγγένεια οι λέξεις: «κρίνω», «φεύγω», «φέρω», «δίδωμι». ⁹⁴
35. Με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι λέξεις της ν.ε.: «γλαδιόλα», «πρίγκιπας», «σινιάλο», «νούμερο», «άρματα». ⁹⁵

⁹³ Στα Λατινικά το ποιητικό αίτιο εκφέρεται εμπρόθετα (ab, a + αφαιρετική), προκειμένου για έμψυχα ή με απλή αφαιρετική προκειμένου για άψυχα. Στα Ελληνικά εκφέρεται συνήθως εμπρόθετα, (υπό + γεν., από, εκ παρά, πρός + γεν.) αλλά και με δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου με τα ρηματικά επίθετα σε -τός και -τέος ή με τους συντελικούς χρόνους των ρημάτων. Και στα Λατινικά υπάρχει αντίστοιχη δοτική κοντά σε γερονδιακά (αντίστοιχα των σε -τος, -τέος ρηματικών επιθέτων της ελληνικής). Μάθ. XXXIII.

⁹⁴ cerno, fugio, fero, do. Βλ. και υποσ. 5.

⁹⁵ Gladius, princeps, signum, numerus, arma.

36. Να γράψετε συνώνυμα, ένα για κάθε λέξη, των «bellum gero», «repente», «hostes», «dux», «comprehendor», «interficior», «iubeo», «dedo».⁹⁶
38. Να μεταφράσετε στα Λατινικά τις προτάσεις:
- α) Οι Ρωμαίοι ρίχνουν τα ακόντια στους εχθρούς και οι εχθροί τρέπονται σε φυγή.
 - β) Ο ρωμαϊκός στρατός επιτίθεται εναντίον των Γαλατών.
 - γ) Γίνεται μεγάλη σφαγή και οι ηγεμόνες των εχθρών συλλαμβάνονται ζωντανοί.
 - δ) Οι αρχηγοί παραδίδονται στον Καίσαρα και οι στρατιώτες καταφεύγουν στις χώρες τους.
 - ε) Οι Γαλάτες παραδίνουν τα όπλα και οδηγούν τους αρχηγούς τους μπροστά στον Καίσαρα.
 - στ) Ο Βερκιγγετόριγας, άνδρας μεγάλης ανδρείας, του οποίου ο πατέρας εξουσίαζε όλη τη Γαλατία, παραδίδεται και καταθέτει τα όπλα.
39. Να μεταφράσετε το παρακάτω κείμενο:⁹⁷

Η παράδοση του Βερκιγγετόριγα

Postero die Vercingetorix concilio convocato id bellum suscepisse se non suarum necessitatum, sed communis libertatis causa demonstrat, et quoniam sit Fortunae cedendum, ad utramque rem se illis offerre, seu morte sua Romanis satisfacere seu vivum tradere velint. Mittuntur de his rebus ad Caesarem legati. Iubet arma tradi, principes produci. Ipse in munitione pro castris consedit; eo duces producuntur. Vercingetorix deditur, arma proiciuntur.

C. Iulius Caesar, *De bello Gallico*, VII, 89.

⁹⁶ pugno/proelior/rem gero, subito, adversarii, imperator, capior, occidior, impero, trado.

⁹⁷ Μετάφραση: Την επόμενη ημέρα ο Βερκιγγετόριγας συγκάλεσε συνέλευση και δηλώνει ότι δεν ανέλαβε αυτόν τον πόλεμο χάρη των δικών του αναγκών, αλλά για την κοινή ελευθερία, και επειδή πρέπει να υποκύπτει στην κοινή τύχη, προσφέρει τον εαυτό του σ' εκείνους και για τα δύο, είτε θέλουν με το θάνατό του να εξιλεώσουν τους Ρωμαίους είτε να τον παραδώσουν ζωντανό. Γι' αυτά τα πράγματα στέλνονται πρέσβεις προς τον Καίσαρα. Εκείνος διατάζει να παραδοθούν τα όπλα, να οδηγηθούν μπροστά του οι αρχηγοί. Ο ίδιος πήρε θέση πάνω στο πρόχωμα, μπροστά στο στρατόπεδο, οι αρχηγοί οδηγούνται σ' αυτό το σημείο. Ο Βερκιγγετόριγας παραδίδεται, τα όπλα κατατίθενται.

Λεξιλόγιο

<i>concilium, -ii</i>	συναγωγή, συνέδριο
<i>convoco, 1</i>	συγκαλώ
<i>suscipio, 3</i>	αναλαμβάνω
<i>demonstro, 1</i>	δηλώνω
<i>quoniam</i>	επειδή (αιτ. σύνδ.)
<i>cedo, 3 + δοτ.</i>	παραχωρώ
<i>cedendum sit</i>	πρέπει να υποκύπτει (γερονδιακό, παθ. περιφρ. συζυγία)
<i>seu...seu</i>	είτε, είτε
<i>satisfacio + δοτ.</i>	ικανοποιώ
<i>munitio, -onis</i>	οχύρωση, πρόχωμα

2. Ερωτήσεις - ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

I. Ερωτήσεις - ασκήσεις της μορφής «Σωστό - Λάθος»

1. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.
 - α) *nostrī* είναι προσωπική ή κτητική αντωνυμία;
 - β) *pila* είναι ουσιαστικό α΄ ή β΄ κλίσης;
 - γ) *gladiis* είναι αρσενικό ή ουδέτερο β΄ κλίσης;
 - δ) *equitatus* είναι αρσενικό β΄ ή δ΄ κλίσης;
 - ε) *fugiunt* είναι ρήμα γ΄ ή δ΄ συζυγίας;
 - στ) *ipse* είναι οριστική ή δεικτική αντωνυμία;
 - ζ) *eo* είναι οριστική αντων. ή επίρρημα τοπικό;
 - η) *caedes* είναι ισοσύλλαβο ή περιττοσύλλαβο ουσιασ;
 - θ) *signa* είναι θηλυκού ή ουδετέρου γένους;
 - ι) *militaria* είναι δικατάληκτο ή τρικατάληκτο επίθετο;

2. Να σημειώσετε την ένδειξη X στο αντίστοιχο πλαίσιο, αν νομίζετε ότι το περιεχόμενο των προτάσεων είναι σωστό ή λανθασμένο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>gladiis</i> : είναι αφαιρετική του οργάνου.	☐	☐
β) <i>cohortes</i> : είναι αντικείμεν. στο « <i>appropinquant</i> ».	☐	☐
γ) <i>hostes</i> : είναι υποκείμενο στο « <i>fugiunt</i> ».	☐	☐
δ) <i>eis</i> : είναι έμμεσο αντικ. στο « <i>occurrunt</i> ».	☐	☐
ε) <i>dux</i> : είναι επεξήγηση στο « <i>Sedulius</i> ».	☐	☐
στ) <i>Lemovicum</i> : είναι γενική κτητική στο « <i>princeps</i> ».	☐	☐
ζ) <i>in fuga</i> : είναι εμπρόθετος που δηλώνει χρόνο.	☐	☐
η) <i>hostium</i> : είναι γενική διαιρετική από το « <i>magnus</i> ».	☐	☐
θ) <i>produci</i> : είναι τελικό απαρ. αντικ. στο « <i>iubet</i> ».	☐	☐
ι) <i>arma</i> : είναι αντικείμενο στο « <i>proiciuntur</i> ».	☐	☐

3. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Romani cum Gallis dimicant.</i>	☐	☐
β) <i>Milites pilis et gladiis rem gerunt.</i>	☐	☐
γ) <i>Sedulius, dux Arvernorum, interficitur.</i>	☐	☐
δ) <i>Signa militaria ad Romanos traduntur.</i>	☐	☐
ε) <i>Pauci ex tanto numero vivi in civitates discesserunt.</i>	☐	☐
στ) <i>Vercingetorix ipse pro castris consedit.</i>	☐	☐

II. Ερωτήσεις - ασκήσεις σύζευξης

1. Να συνδέσετε τους αριθμούς της στήλης Α' με τα γράμματα της στήλης Β'. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει.

Α	Β
1) <i>castris</i>	α) προσωπική αντωνυμία
2) <i>postero</i>	β) ουσιαστικό ε' κλίσης
3) <i>fuga</i>	γ) αριθμητικό απόλυτο
4) <i>equites</i>	δ) ουσιαστικό της δ' κλίσης

5) <i>rem</i>	ε) επίθετο τριτόκλιτο
6) <i>eis</i>	στ) κτητική αντωνυμία
7) <i>septuaginta</i>	ζ) ουσιαστικό α' κλίσης
8) <i>militaria</i>	η) ουσιαστικό της β' κλίσης
9) <i>equitatus</i>	θ) ουσιαστικό γ' κλίσης
10) <i>nostrī</i>	ι) οριστική αντωνυμία
	ια) επίθετο δευτερόκλιτο

2. Να σχηματίσετε τους ρηματικούς τύπους που ζητούνται στην πέμπτη στήλη παίρνοντας τα διάφορα μέρη από τις προηγούμενες.

<i>interfic</i>	<i>i</i>		<i>mur</i>	β' ενικό οριστικής παθητικού ενεστώτα
<i>trad</i>	<i>u</i>	<i>a</i>	<i>tur</i>	β' πληθ. οριστικής παθητικού μέλλοντα
<i>proic</i>			<i>mini</i>	α' πληθ. οριστικής παθητικού μέλλοντα
<i>refer</i>	<i>e</i>		<i>ntur</i>	γ' ενικό οριστικής παθητικού ενεστώτα
<i>occid</i>		<i>a</i>	<i>ris</i>	γ' πληθ. οριστικής παθητικού ενεστώτα
<i>produc</i>	<i>e</i>		<i>r</i>	α' ενικό οριστικής παθητικού μέλλοντα

3. Να συνδέσετε τους αριθμούς με τα γράμματα. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει:

A	B
1) <i>nostrī</i>	α) εμπρόθ. του τόπου
2) <i>pila</i>	β) παράθεση
3) <i>in hostes</i>	γ) γενική αντικειμενική
4) <i>post tergum</i>	δ) αφαιρετική του χρόνου
5) <i>magna</i>	ε) γενική διαιρετική
6) <i>princeps</i>	στ) υποκείμενο του <i>gerunt</i>
7) <i>vivus</i>	ζ) κατηγορηματικός προσδ.
8) <i>Arvernorum</i>	η) εμπρόθ. της εχθρικής κατεύθυνσης
9) <i>hostium</i>	θ) επιρρηματικό κατηγορούμενο
10) <i>die</i>	ι) επιθετικός προσδιορισμός
	ια) αντικείμενο στο <i>miserunt</i>

4. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη σημασία τους στη στήλη Β.
Τέσσερα στοιχεία της στήλης Β' περισσεύουν:

A	B
1) <i>rem gero</i>	α) νότα
2) <i>discedo</i>	β) σκοτώνω
3) <i>refero</i>	γ) καταθέτω
4) <i>post tergum</i>	δ) οδηγώ
5) <i>fio</i>	ε) καταφεύγω
6) <i>terga verto</i>	στ) αποχωρώ
7) <i>occidor</i>	ζ) στα νότα
8) <i>produco</i>	η) σκοτώνομαι
9) <i>proicio</i>	θ) παραδίδω
10) <i>fugio</i>	ι) οδηγώ μπροστά
	ια) μάχομαι
	ιβ) φεύγω
	ιγ) γίνομαι
	ιδ) στρέφω τα νότα

5. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τα συνώνυμά τους στη στήλη Β'.
Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει:

A	B
1) <i>rem gero</i>	α) <i>refero</i>
2) <i>repente</i>	β) <i>occido</i>
3) <i>dedor</i>	γ) <i>imperator</i>
4) <i>iubeo</i>	δ) <i>capior</i>
5) <i>trado</i>	ε) <i>cernor</i>
6) <i>interficio</i>	στ) <i>proelior</i>
7) <i>hostes</i>	ζ) <i>impero</i>
8) <i>dux</i>	η) <i>adversarii</i>
9) <i>occidor</i>	θ) <i>trador</i>
10) <i>comprehendor</i>	ι) <i>subito</i>
	ια) <i>interficior</i>

6. Βάσει του κειμένου να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης. Ένα στοιχείο της στήλης των απαντήσεων περισσεύει:

Ερωτήσεις

Απαντήσεις

1) ☐ <i>Quid milites Romani contra hostes miserunt?</i>	α) <i>Ad Caesarem.</i>
2) ☐ <i>Quis hostibus occurrit?</i>	β) <i>Ei aut occiduntur aut vivi in fuga capiuntur.</i>
3) ☐ <i>Quid accidit ducibus hostium?</i>	γ) <i>Ei comprehenduntur et occiduntur.</i>
4) ☐ <i>Ad quem signa militaria referuntur?</i>	δ) <i>Pauci.</i>
5) ☐ <i>Quid hostibus accidit?</i>	ε) <i>Eis imperat arma et duces ad se tradere.</i>
6) ☐ <i>Quanti vivi discedebant?</i>	στ) <i>Eo, ubi Caesar consedit.</i>
7) ☐ <i>Quid Caesar legatos facere iubet?</i>	ζ) <i>Pila.</i>
8) ☐ <i>Quo⁹⁸ duces producuntur?</i>	η) <i>Equitatus.</i>
	θ) <i>Legatos miserunt.</i>

III. Συμπλήρωση κενών

1. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω ρήματα στον πίνακα και να συμπληρώσετε τον αντίστοιχο τύπο στους άλλους χρόνους της ίδιας φωνής: *gerunt, appropinquaverunt, cernitur, proiciuntur, referuntur*:

Ενεστώτας					
Παρατατικός					
Μέλλοντας					
Παρακείμενος					
Υπερσυντέλικος					
Συντελ. Μέλ.					

⁹⁸ Quo? (επίρρ. τοπικό) = σε ποιο μέρος;

2. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω ουσιαστικά στον πίνακα που ακολουθεί και να τα μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό (όπου είναι δυνατόν): *pila, gladiis, equites, caedes, rem, castris, die, cohortes, hostium, arma*

Β' κλίση	Αντίθετος αριθμός	Γ' κλίση	Αντίθετος αριθμός	Ε' κλίση	Αντίθετος αριθμός

3. Να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ονομ. ενικού	δοτική εν.	αιτιατική εν.	ονομ. πληθ.	δοτική πληθ.	αφαιρετ. πληθ.
<i>ipse</i>					
				<i>eis</i>	
			<i>nostrī</i>		

4. Να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
	<i>magna</i>	
		<i>militaria</i>
<i>postero</i>		
<i>reliqui</i>		

5. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο.

- α) *Civitas non*, *sed civium virtute* (moenia, servor ενεστ.)
 β) *Troianum bellum* *poeta* (Homerus, narror ενεστ.)
 γ) *Saguntum* (Hannibal, oppugnor παρατ.)

- δ) *Haec res a speculatoribus (Caesar, nuntior μέλ.)*
- ε) *Ut Romae consules, sic Carthagine bini⁹⁹ reges a (populus, creor παρατ.)*
- στ) *Galba duas cohortes in Nantuatibus iubet. (conloco)*
- ζ) *Caesar in hiemare iubet. (reliquus, cohors, castra)*
- η) *Urbs Roma validis (moenia, munior μέλ.)*
- θ) *Pueri et feminae bello quia urbes et agri (concutior ενεστ., deleor ενεστ.)*
- ι) *Post multa hostes et (proelium, vincor μελ., fugor μέλ.)*
- ια) *Finis (bellum, omnes, expector, παρατ.)*
- ιβ) *Fluminum agri (aqua, occupor, μέλ.)*

IV. Ασκήσεις κατάταξης

1. Να εντάξετε τις παρακάτω λέξεις στον πίνακα που ακολουθεί:

eis, ac, fuga, in, et, terga, ad, pro, eo, post, rem, militaria, atque, nostri.

ουσιαστικό	επίθετο	αντ/μία	επίρρημα	πρόθεση	σύνδεσμος

2. Να εντάξετε τα παρακάτω αριθμητικά στον πίνακα που ακολουθεί: ¹⁰⁰

quater, quatus, quadruplex, quattuor, quaterni, quadrulus.

septuagies, septuagesimus, septuaginta, septuageni.

Απόλυτα	Τακτικά	Διανεμητικά	Πολλαπλ.	Αναλογικά	Επιρρήματα

⁹⁹ bini = ανά δύο

¹⁰⁰ Οι ασκήσεις, οι σχετικές με τα αριθμητικά, εκπονούνται με βάση τις Παρατηρήσεις που υπάρχουν στο Βιβλίο του Καθηγητή. Δεν τις θεωρούμε υποχρεωτικές, τουλάχιστον για τη Β' Λυκείου.

3. Να κατατάξετε τα παρακάτω συσχετικά αντωνυμικά επιρρήματα στον πίνακα που ακολουθεί:¹⁰¹ *eo, quo?, hic, quo, aliquo, istuc, illuc.*

Ερωτηματικά	Δεικτικά	Αναφορικά	Αόριστα

3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Να σημειώσετε Χ στο αντίστοιχο τετραγωνάκι, αν νομίζετε ότι υπάρχει ποιητικό αίτιο στην πρόταση ή όχι. Να χαρακτηρίσετε τους υπόλοιπους προσδιορισμούς.¹⁰²

	Ναι	Όχι
α) <i>Iulus regnum ab Lavinio trastulit.</i>	☐	☐
β) <i>Alba Longa ab Iulo munietur.</i>	☐	☐
γ) <i>C. Plinius ab Cornelio interrogatur.</i>	☐	☐
δ) <i>Ab urbe divitias transferet.</i>	☐	☐
ε) <i>Equites a tergo occurrunt.</i>	☐	☐
στ) <i>A pueris in Graecia nos tenemus.</i>	☐	☐
ζ) <i>Cassiope a metu liberatur.</i>	☐	☐
η) <i>Insidiae Graecorum ab Aenea reginae narrantur.</i>	☐	☐
θ) <i>Caesar Augustus, ab Iulo ortus, Belli portas claudet.</i>	☐	☐

2. Να μετατρέψετε τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων σε απαρέμφατα ενεστώτα εξαρτώμενα από το *Caesar narrat* και να δικαιολογήσετε τις αλλαγές που απαιτεί η απαρεμφατική σύνταξη.

- α) *Fit magna caedes.*
 β) *Sedulius, dux et princeps Lemovicum, occiditur.*
 γ) *Dux Arvernorum vivus in fuga comprehenditur.*

¹⁰¹ Βλ. Μ. Πασχάλης - Γ. Σαββαντίδης, *Λατινικά Λυκείου. Το βιβλίο του καθηγητή*, σ. 50.

¹⁰² Ναι (β, γ, η), τα υπόλοιπα: α) και δ) = εμπρόθ. της απομάκρυνσης, ε) εμπρόθ. τόπου (= εκ των όπισθεν), στ) εμπρόθ. της χρονικής αφετηρίας (= από παιδιά), ζ) εμπρόθ. της απαλλαγής, θ) εμπρόθ. της καταγωγής.

- δ) *Signa militaria ad Caesarem referuntur.*
- ε) *Magnus numerus hostium capitur atque interficitur.*
- στ) *Reliqui ex fuga in civitates discedunt.*
- ζ) *Postero die ad Caesarem legati mittuntur.*
- η) *Caesar iubet arma tradi ac principes produci.*
- θ) *Eo duces producuntur.*
- ι) *Vercingetorix deditur, arma proiciuntur.*

3. Να διορθώσετε τα συντακτικά λάθη που υπάρχουν στις παρακάτω προτάσεις και να δικαιολογήσετε τις διορθώσεις σας:

- α) *Simul nostri pila in hostibus mittunt, gladia proeliantur.*
- β) *Hostes equitatum viderunt et terror concutiuntur.*
- γ) *Galli in civitatibus confugiunt.*
- δ) *Duces hostibus aut vivos in fugam capiuntur aut occiduntur.*
- ε) *Caesar ad eum signa militaria tradere iubet.*
- στ) *Vercingetorix se dedi debet.*
- ζ) *Caesar Gallos arma tradi iubet.*

ΦΟΒΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΑΓΝΩΣΤΟ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ - ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις - ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να μεταφέρετε τα πρωτόκλιτα προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
2. Να μεταφέρετε τα δευτερόκλιτα προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού, εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
3. Να δηλώσετε το γένος των τριτοκλίτων προσηγορικών ονομάτων του κειμένου και να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις στον αριθμό που βρίσκονται.
4. Των προσηγορικών ονομάτων του κειμένου που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση να γραφεί η γενική και η δοτική πτώση του αριθμού στον οποίο βρίσκονται.
5. Των επιθέτων του κειμένου (όχι των αντωνυμικών) να γραφεί η ίδια πτώση και στα τρία γένη και στους δύο αριθμούς.
6. *ingenti magnitudine, incredibili virtute, commune periculum*: Να κλιθούν τα ουσιαστικά μαζί με τα επίθετα που τα συνοδεύουν στον αριθμό που δίδονται.
7. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου (όχι τα αντωνυμικά επίθετα) στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
8. Να γραφούν οι αρχικοί χρόνοι των ρημάτων του κειμένου και στις δύο φωνές εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
9. Να μεταφερθούν τα ρήματα του κειμένου στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού στην έγκλιση και στο χρόνο που βρίσκονται.
10. Τα ρήματα της 1ης συζυγίας του κειμένου, που βρίσκονται στην παθητική φωνή, να μεταφερθούν στο δεύτερο και τρίτο ενικό πρόσωπο του ενεστώτα, παρατατικού και μέλλοντα της ίδιας φωνής.
11. Των ρημάτων της 2ης και 3ης συζυγίας του κειμένου, να κλιθεί η οριστική ενεστώτα, παρατατικού και μέλλοντα στη φωνή που βρίσκονται.
12. Να μεταφερθούν τα αποθετικά ρήματα του κειμένου στο αντίστοιχο πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα.

13. Να σχηματίσετε την παθητική μετοχή των ρημάτων του κειμένου.
14. Να κλιθούν τα αντωνυμικά επίθετα του κειμένου και στα τρία γένη.
15. Στις παρακάτω ομάδες λέξεων να υπογραμμίσετε τις παρείσακτες. Τι κοινό έχουν με τις υπόλοιπες λέξεις της ομάδας και ως προς τι διαφοροποιούνται από αυτές;
- α) *miserabantur, obsignabantur, habebantur, perturbabantur.*
- β) *praedicabant, remanebant, occupabant, cupiebant, obsignabant, perturbabant.*
- γ) *periculum, testamentum, vultum, fatum.*
- δ) *virtute, timore, pudore, magnitudine, voce.*
- ε) *ingenti, adducti, incredibili, communi, abdidi, militari.*
16. Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική:
- α) *Lupa liberos nutriebat.*
- β) *Milites testamenta obsignabant.*
- γ) *Venti Aenean in Africam portabant.*
- δ) *Regina Aenean amabat et Aeneas reginam.*
- ε) *Belua incolis nocebat.*
- στ) *Poetam curae et miseriae excruciant.*
- ζ) *Horum voces milites perturbabant.*
- η) *Puella catellum multum amabat.*
- θ) *Romani pericula audacia propulsabant.*
- ι) *Silius ingenium Vergili fovebat.*
- ια) *Silius Vergilium ut puer magistrum honorabat.*
- ιβ) *Nostri pila in hostes mittebant.*
17. Να ξαναγραφούν οι παρακάτω περίοδοι, αφού μεταφερθούν τα ρήματα στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού (στο χρόνο και στην έγκλιση που βρίσκονται) και γίνουν, όπου χρειάζεται, οι αναγκαίες τροποποιήσεις ώστε οι νέες προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές. Να μη θίξετε τις περιόδους εκείνες που αν τροποποιηθούν δεν παρέχουν αποδεκτό νόημα:
- α) *Hi abditi in tabernaculis suum fatum querebantur.*
- β) *Illi cum familiaribus suis commune periculum miserabantur.*
- γ) *Paulatim ii, qui rei militaris periti habebantur, perturbabantur.*

- δ) *Horum vocibus legiones paulatim timore occupabantur.*
 ε) *Hi lacrimas tenere non poterant.*
 στ) *Illae in tabernaculis se abdunt.*
 ζ) *Hostes, qui capiebantur, interficiebantur.*
 η) *Nos fortunam adversam miserabamur.*
 θ) *Vos pudore adducti commune periculum non miserabamini.*
 ι) *Vergilius a Romanis honorabatur.*
 ια) *Magistratus cum magna potestate ab illis gentibus creabantur.*
 ιβ) *Tu carne solum nutriebaris.*
18. Να μεταφέρετε στην αντίστοιχη πτώση ή στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού τους κλιτούς τύπους των παρακάτω προτάσεων. Να μη θίξετε τους τύπους εκείνους, που αν μετασχηματισθούν, προκύπτουν προτάσεις νοηματικώς εσφαλμένες.
- α) *Hi vultum fingere non poterant.*
 β) *Tu lacrimas tenere non poteras.*
 γ) *Abdidi in tebernaculis fortunam suam querebantur.*
 δ) *Alius alia de causa discedere cupiebat.*
 ε) *Hi illos incredibili vitrute esse praedicabant.*
 στ) *Alius discedebat, alius pudore adductus remanebat.*
 ζ) *Hic periculum miserabatur.*
 η) *Illa in flumine lavabatur.*
 θ) *Ille pedibus proeliabatur.*
 ι) *Propter periculum omnes perturbabantur.*
 ια) *Tu illos incredibili virtute esse arbitrabaris.*
 ιβ) *Dux capitur et interficitur.*
19. Να σημειώσετε δίπλα στους παρακάτω ρηματικούς τύπους του κειμένου την οικεία φωνή και διάθεση:
- α) *occupavit:*
 β) *adducti:*
 γ) *abdidi:*
 δ) *querebantur:*
 ε) *miserabantur:*

- στ) *habebantur*:
- ζ) *perturbabantur*:
20. Να επιφέρετε τις απαιτούμενες διορθώσεις ώστε οι προτάσεις που ακολουθούν να είναι συντακτικώς και νοηματικώς αποδεκτές. Αν κάποια πρόταση είναι αποδεκτή, να μην την θίξετε:
- α) *Miles timorem ex vocibus mercatorum conceperunt.*
- β) *Terrorem animos militum invasit ex vocibus Gallorum.*
- γ) *Ut milites voces mercatorum audivere, timorem eos occupavit.*
- δ) *Cum illi Germanos aspiciabant, timorem concipiebant.*
- ε) *Cum timor homines occupat, ei perturbantur.*
- στ) *Incredibilis terror animos incolarum propter mercatorum vocibus invaserat.*
- ζ) *Terror, qui hostes occupavit, nos victoriam dederat.*
- η) *Terrore adductus in Aegypto confugit.*
- θ) *Timore adducti in Athenas confugiunt.*
- ι) *Propter terror, qui adversarios occupavit, noster exercitus vici.*
21. Να χαρακτηρισθούν οι ομοιόπρωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί του κειμένου.
22. Να χαρακτηρισθούν οι ετερόπρωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί του κειμένου.
23. Να αναγνωρίσετε τον συντακτικό ρόλο των τύπων που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση.
24. Να χαρακτηρισθούν συντακτικώς οι τύποι που βρίσκονται σε πτώση αιτιατική και να δικαιολογήσετε την πτώση τους.
25. Να προσδιορίσετε το είδος των παρεμφάτων του κειμένου και να δικαιολογήσετε τον χρόνο στον οποίο βρίσκονται.
26. Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των παρεμφάτων του κειμένου και να δικαιολογήσετε την πτώση τους.
27. Να εντοπίσετε τις προθέσεις του κειμένου και να προσέξετε τη σύνταξή τους.
28. Να εντοπίσετε τους συνδέσμους του κειμένου και να εξηγήσετε τον συντακτικό τους ρόλο.
29. Να εντοπίσετε τις λέξεις του κειμένου που έχουν ετυμολογική σχέση με αντίστοιχες λέξεις της Ελληνικής (αρχαίας και νέας).

30. Να μεταφραστούν στα Λατινικά οι προτάσεις:
- α) *Οι Γαλάτες και οι έμποροι διακήρυσσαν ότι οι Γερμανοί ήταν άνδρες με απίστευτη ανδρεία.*
 - β) *Άνδρες και γυναίκες ταραγμένοι από το φόβο δεν μπορούσαν να συγκρατήσουν τα δάκρυα.*
 - γ) *Πολλοί στρατιώτες ταραγμένοι από το φόβο ήθελαν να φύγουν, ενώ μερικοί από ντροπή παρέμεναν.*
 - δ) *Από τις διαδόσεις των εμπόρων φόβος κατέλαβε τις ψυχές των στρατιωτών.*
 - ε) *Οι στρατιώτες παρέμεναν μέσα στις σκηνές τους μαζί με τους φίλους τους και θρηνούσαν για τον κοινό κίνδυνο.*
31. Με τις ομάδες λέξεων που σας δίνονται να κατασκευάσετε ισάριθμες αποδεκτές προτάσεις, αφού τοποθετήσετε την κάθε λέξη στον κατάλληλο τύπο και στην κατάλληλη θέση. Τα ρήματα να τεθούν σε οριστική παθητικού παρατατικού. Να προσέξετε ώστε το νόημα να είναι αποδεκτό:
- α) *ex, mercator, vox, perturbo, miles.*
 - β) *habeo, hic, res militaris, peritus.*
 - γ) *terror, tu, perturbo.*
 - δ) *arma, Caesar, ad, refero.*
 - ε) *ad, legatus, Caesar, mitto.*
 - στ) *caro, Germani, lac, nutrio, caseus, et.*

2. Ερωτήσεις - ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

I. Συμπλήρωση κενών

Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Τα ρήματα με τα οποία θα συμπληρώσετε τα κενά, να τεθούν σε οριστική παρατατικού παθητικής φωνής. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές:

- α) *multi milites discedere cupiebant.*
(occuro παθ. μτχ., timor)
- β) *Milites nonnulli* *timorem abdebant.*
(pudor, adduco παθ. μτχ.)

- γ) *Nonnulli Germanos magnitudine corporum esse praedicabant; ex his vocibus milites concepere.*
(incredibilis, timor)
- δ) *Totis castris testamenta a militibus, quia suum prope esse (obsigno, arbitror, finis)*
- ε) *Milites exvocibus mercatorum, qui gentem esse incredibili virtute praedicabant, cupiebant.*
(perturbo παθ. μτχ., fugio, hic)
- στ) *Nos fatum , quia periculum prope esse (miseror, communis, video)*
- ζ) *Milites nostri permoti inclamabant. (laetitia)*
- η) *..... incolarum exercitus hostium (clamor, perturbo)*
- θ) *Hostes, qui periti militaris , permoti in montibus se abdebant. (habeo, res, terror)*
- ι) *..... exercitus ob repentinum monstrum paulatim (totus, perturbo)*
- ια) *Vinum a ad Germanos non, quia Germani vino homines remollescere atque effeminari (importo, mercator, arbitror)*

II. Ερωτήσεις - ασκήσεις της μορφής «Σωστό - Λάθος»

1. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι συντακτικώς ορθές ή εσφαλμένες και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Nonnulli timore occupantur, cum luna deficit.</i>	☐	☐
β) <i>Nonnulli timorem concipiunt, cum luna defecit.</i>	☐	☐
γ) <i>Nonnullos timor invasit, cum luna deficit.</i>	☐	☐
δ) <i>Nonnullos hostes timorem adductos terga vertere et fugere vidimus.</i>	☐	☐
ε) <i>Nonnulli discedere cupiebat, sed pudore adducti remanebant.</i>	☐	☐

στ) <i>Nonnulli perturbabantur, sed vultus fingeant et lacrimas tenebant.</i>	☐	☐
ζ) <i>Nonnullos milites timore adductos queri fatum suum vidimus.</i>	☐	☐
η) <i>Nonnulli misericordia permoti hostes vulneratos curabant.</i>	☐	☐
θ) <i>Nonnullis corpus infirmum ex annis sed ingenium propter sapientiam validum est.</i>	☐	☐
ι) <i>Nonnulli ira incensis se tenere non possunt.</i>	☐	☐

2. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Milites Germanos ingenti magnitudine corporum et incredibili virtute esse praedicabant.</i>	☐	☐
β) <i>Milites discedere cupiebant.</i>	☐	☐
γ) <i>Ei qui rei militaris periti non erant, perturbabantur.</i>	☐	☐
δ) <i>Omnes milites pudore adducti remanebant.</i>	☐	☐
ε) <i>Omnes vultum fingeant et lacrimas tenebant.</i>	☐	☐
στ) <i>Milites perturbati in tabernaculis se abdebant et fatum suum querebantur.</i>	☐	☐
ζ) <i>Abdidi in tabernaculis cum familiaribus suis commune periculum miserabantur.</i>	☐	☐
η) <i>Solum ei qui rei militaris periti habebantur, non perturbabantur.</i>	☐	☐
θ) <i>Alius de alia causa discedebat et nemo remansit.</i>	☐	☐
ι) <i>Milites commune periculum miserati discedere cupiebant.</i>	☐	☐

III. Ερωτήσεις - Ασκήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Ο τύπος «miserabantur» του κειμένου είναι ρήμα διαθέσεως:

- α) ενεργητικής.
- β) μέσης.
- γ) παθητικής.
- δ) ουδέτερης.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

2. Ο τύπος «totis» του κειμένου είναι:

- α) αφαιρετική πληθυντικού αρσ. γένους.
- β) δοτική πληθυντικού αρσ. γένους.
- γ) δοτική πληθυντικού θηλ. γένους.
- δ) αφαιρετική πληθυντικού θηλ. γένους.
- ε) αφαιρετική πληθυντικού ουδ. γένους.
- στ) δοτική πληθυντικού ουδ. γένους.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

3. Ο τύπος «ingenti» του κειμένου συντακτικώς είναι:

- α) αφαιρετική κατηγορηματική της ιδιότητας.
- β) αφαιρετική της αιτίας.
- γ) αφαιρετική του μέσου.
- δ) αφαιρετική του τρόπου.
- ε) επιθετικός προσδιορισμός.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

IV. Ερωτήσεις - ασκήσεις σύζευξης

1. Στηριζόμενοι στο κείμενο να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης. Τρεις από τις προτάσεις που καταχωρίζονται στη στήλη των απαντήσεων δεν ανταποκρίνονται σε αντίστοιχες ερωτήσεις.

Ερωτήσεις

- 1) *Cur magnus timor exercitum occupavit?*
- 2) *Cur totis castris testamenta obsignabantur?*
- 3) *Quid Galli et mercatores praedicabant?*
- 4) *Cur nonnulli remanebant?*
- 5) *Poterantne milites lacrimas tenere?*
- 6) *Quibuscum milites commune periculum miserabantur?*
- 7) *Qui Germanos ingenti magnitudine corporum et incredibili virtute esse praedicabant?*

Απαντήσεις

- α) *Quia Germani ingenti magnitudine corporum et incredibili virtute erant.*
- β) *Quia Galli ac mercatores Germanos ingenti magnitudine corporum et incredibili virtute esse praedicabant.*
- γ) *Quia milites timorem concepere et finem suum prope esse arbitrabantur.*
- δ) *Germanos ingenti magnitudine corporum et incredibili virtute esse.*
- ε) *Pudore adducti remanebant.*
- στ) *Dolore permoti vultum fingere poterant.*
- ζ) *Minime vero. (= καθόλου)*
- η) *Cum familiaribus suis.*
- θ) *Galli et mercatores.*
- ι) *Germani.*

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τις σημασίες που δίνονται στη Β΄ στήλη αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν δύο σημασίες των οποίων δεν δίδονται οι αντίστοιχες λατινικές λέξεις, τις οποίες θα πρέπει να συμπληρώσετε, ενώ στην Α΄ στήλη υπάρχουν δύο λατινικές λέξεις των οποίων δεν δίδονται οι αντίστοιχες σημασίες, τις οποίες επίσης θα πρέπει να συμπληρώσετε:

A	B
1) <i>occuro</i>	☐ επιθυμώ
2) <i>praedico</i>	☐ καταλαμβάνω
3) <i>adduco</i>	☐ πλάθω
4) <i>finco</i>	☐ μπορώ
5) <i>abdo</i>	☐ παραπονιέμαι
6) <i>queror</i>	☐ οικτείρω, κλαίω
7) <i>miseror</i>	☐ υπογράφω και σφραγίζω
8) <i>obsigno</i>	☐ ταραάζω
9) <i>petrurbo</i>	☐ παραμένω
10) <i>possum</i>	☐ κρύβω
11)	☐
12)	☐

3. Βάσει του κειμένου να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τους όρους της Β΄ αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν τέσσερις όροι των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λέξη.

A	B
1) <i>Gallorum</i>	☐ γενική αντικειμενική
2) <i>magnitudine</i>	☐ υποκείμενο
3) <i>incredibili</i>	☐ γενική υποκειμενική
4) <i>pudore</i>	☐ αντικείμενο
5) <i>esse</i>	☐ αφαιρετική της αιτίας
6) <i>timor</i>	☐ αφαιρετική του τρόπου
7) <i>periti</i>	☐ γενική διαιρετική

- κατηγορούμενο
- παράθεση
- επιθετικός προσδιορισμός
- αφαιρετική κατηγορηματική της ιδιότητας

4. Να γράψετε μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λατινικής περιόδου. Υπάρχουν δύο περίοδοι στα Ελληνικά των οποίων δεν δίδονται οι αντίστοιχες στα Λατινικά.

A

- 1) *Hi abdidi in tabernaculis fatum suum querebantur et lacrimas tenere non poterant.*
- 2) *Timore milites perturbabantur et discedere cupiebant.*
- 3) *Alii discedere cupiebant, alii pudore adducti remanebant.*
- 4) *Milites propter magnum periculum fatum suum querebantur.*
- 5) *Milites nostri neque vultum fingere neque lacrimas tenere poterant.*
- 6) *Mercatores et Galli Germanos ingenti magnitudine corporum esse praedicabant.*
- 7) *Mercatores et Galli Germanos homines ingentis magnitudinis esse arbitrabantur.*

B

- Οι έμποροι και οι Γαλάτες νόμιζαν πως οι Γερμανοί ήταν άνθρωποι με πελώριο ανάστημα.
- Αυτοί κρυμμένοι στις σκηνές τους θρηνολογούσαν για τον κοινό κίνδυνο και δεν μπορούσαν να συγκρατήσουν τα δάκρυα
- Οι στρατιώτες εξαιτίας του μεγάλου κινδύνου παραπονιόντουσαν για τη μοίρα τους.
- Άλλοι επιθυμούσαν να φύγουν, άλλοι έμεναν σπρωγμένοι από ντροπή.
- Οι στρατιώτες από το φόβο ταράζονταν και επιθυμούσαν να φύγουν.
- Άλλοι επιθυμούσαν να φύγουν, μερικοί όμως έμεναν σπρωγμένοι από ντροπή.
- Αυτοί κρυμμένοι στις σκηνές παραπονιόντουσαν για τη μοίρα τους και δεν μπορούσαν να συγκρατήσουν τα δάκρυα.

- Οι στρατιώτες μας ούτε να προσποιηθούν μπορούσαν ούτε να κρατήσουν τα δάκρυα.
- Οι έμποροι και οι Γαλάτες διαλάλουν ότι οι Γερμανοί είχαν φοβερή σωματική διάπλαση.

3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας στην περίπτωση που θεωρείτε κάτι εσφαλμένο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Cum in magno periculo homines sunt, perturbantur et fatum suum querebantur.</i>	☐	☐
β) <i>Abdidi in tabernaculis fatum suum querebantur.</i>	☐	☐
γ) <i>Hic peritus rei militari habebatur.</i>	☐	☐
δ) <i>Ille Germani incredibili virtute esse arbitrabatur.</i>	☐	☐
ε) <i>Hic pudore adductus remanebat.</i>	☐	☐
στ) <i>Milites commune periculum miserabantur.</i>	☐	☐
ζ) <i>Illi in tabernaculis fatum suum querebantur.</i>	☐	☐

2. Ο τύπος «suīs» του κειμένου είναι:

α) δοτική πληθυντικού αρσ. γένους.	☐
β) αφαιρετική πληθυντικού αρσ. γένους.	☐
γ) δοτική πληθυντικού θηλ. γένους.	☐
δ) αφαιρετική πληθυντικού θηλ. γένους.	☐
ε) αφαιρετική πληθυντικού ουδ. γένους.	☐
στ) δοτική πληθυντικού ουδ. γένους.	☐

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

3. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Τα ρήματα με τα οποία θα συμπληρώσετε τα κενά να τεθούν σε οριστική παρατατικού παθητικής φωνής. Να δικαιολογήσετε την πτώση ή το πρόσωπο των κλιτών τύπων που επιλέξατε. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές.

- α) *Multi milites, qui* *remanebant, neque*
 fingebant neque lacrimas tenebant. (pudor, vultus, adduco
 παθ. μτχ.)
- β) *Totis castris testamenta* *videbas, quia omnes prope*
esse *vitae suae*.....
 (obsignor απαρ., arbitror, ultimus, dies)
- γ) *Omnes praeter*¹⁰³ *qui rei militaris periti*,
 (perturbo, habeo, is)
- δ) *Milites propter periculum* *fatum suum*
 (perturbo παθ. μτχ., queror)
- ε) *Exercitus hostium* *terga vertit et*
fugit. (terror, perturbo παθ. μτχ.)
- στ) *Nonnulli,* *cupiebant, sed pudore*
remanebant. (adduco παθ. μτχ. discedo)
- ζ) *Vos, qui rei militaris periti*, *non*
 (habeo, perturbo)
- η) *Nos hostes incredibili virtute esse* *et periculum*
 discedere cupiebamus. (arbitror, miseror παθ. μτχ.)
- θ) *Puella fatum suum timore*
 (queror, adduco παθ. μτχ.)
- ι) *lacrimas tenere non*
poteratis. (misericordia, permoveo παθ. μτχ.)

¹⁰³ praeter (προθ. + αιτιατ.) = εκτός

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ-ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις-ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να μεταφέρετε τα θηλυκά ουσιαστικά της α΄ κλίσης στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
2. Να γράψετε τη γενική και δοτική πτώση ενικού και πληθυντικού αριθμού των αρσενικών προσηγορικών ουσιαστικών της γ΄ κλίσης.
3. *infestus locus, proximus mugitus*: Να κλιθούν τα ουσιαστικά μαζί με τα επίθετα που τα συνοδεύουν, στον πληθυντικό αριθμό.
4. Να γράψετε την αιτιατική, κλητική και αφαιρετική του ενικού όλων των κύριων ονομάτων του κειμένου.
5. Να κλίνετε το ελλειπτικό ουσιαστικό «*nis*» σε ενικό και πληθυντικό αριθμό.
6. Ποια ουσιαστικά του κειμένου έχουν αιτιατική ενικού σε «-im» και αφαιρετική σε «-i»;
7. Να γράψετε τα παρεπόμενα για καθεμιά αντωνυμία του κειμένου.
8. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού, αλλά και στα τρία γένη.
9. Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούμε την αόριστη αντωνυμία «*quidam*», είτε ως ουσιαστική είτε ως επιθετική;
10. *quidam pastor, quaedam urbs, quoddam vestigium*: Να κλιθούν τα ουσιαστικά μαζί με τις αντωνυμίες που τα συνοδεύουν, και στους δύο αριθμούς.
11. Να εντοπίσετε στο κείμενο τα ρήματα της κατηγορίας του «*cario*», να γράψετε τους αρχικούς τους χρόνους και το γ΄ ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα και μέλλοντα στην ενεργητική και παθητική φωνή.
12. Σε ποια κατηγορία ρημάτων ανήκει το «*conor*»; Ποιους τύπους έχουν διασώσει αυτά τα ρήματα από την ενεργητική φωνή;
13. Να γράψετε τα απαρέφατα του ενεστώτα και παρακειμένου της ενεργητικής φωνής των ρημάτων «*excito*», «*amoveo*», «*adduco*», «*pergo*» και «*sentio*».

14. Να γράψετε τη μετοχή (και στα τρία γένη) του παθητικού παρακειμένου των ρημάτων «conor», «video», «condo», «fero», «verto» και «audio». Ποια η σημασία της;
15. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στο β' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα, στη φωνή που δίδονται:
- α) *dicitur*:
- β) *aspexit*:
- γ) *condidit*:
- δ) *sensit*:
- ε) *fertur*:
- στ) *pergit*:
- ζ) *traxit*:
- η) *interficitur*:
16. *coepit*: Να κλίνετε την οριστική των συντελικών χρόνων του ρήματος. Ποια είναι η σημασία τους; Ποιο ρήμα αναπληρώνει τους χρόνους του «coeri» που λείπουν;¹⁰⁴
17. Να αναλύσετε τα παρακάτω σύνθετα ρήματα στα συνθετικά τους μέρη.¹⁰⁵
- α) *amoveo*:
- β) *prohibeo*:
- γ) *adduco*:
- δ) *aspicio*:
- ε) *averto*:
- στ) *condo*:
- ζ) *confundo*:
- η) *interficio*:

¹⁰⁴ Ο παρακείμενος έχει σημασία ενεστώτα, ο υπερσυντέλικος παρατατικού και ο τετελεσμένος μέλλοντας έχει σημασία μέλλοντα. Οι χρόνοι του «coeri» που λείπουν αναπληρώνονται από τους αντίστοιχους χρόνους του ρ. *incipio* (= αρχίζω), *-cepi*, *-ceptum*, *-ere*. Βλ. Α. Τζατζάνου, *Λατινική γραμματική*, § 98.

¹⁰⁵ A + moveo, pro + habeo, ad + duco, a (ad) + specio, a (ab) + verdo, cum + do, cum + fundo, inter + facio. Οι φωνητικές αλλοιώσεις των προθέσεων στη σύνθεση είναι ένας από τους επιμέρους διδακτικούς στόχους του Μαθήματος Χ.

18. Να κλίνετε τις προτάσεις στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό, αφού κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές στα πρόσωπα:
- α) *Ille boves aspexit et partem abesse sensit.*
 - β) *Hic ad proximam speluncam pergīt.*
 - γ) *Hic vestigia vidit et gregem amovere coepit.*
 - δ) *Ille clava interficitur.*
19. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις, αφού μεταφέρετε όλους τους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό. Να μη θίξετε τους τύπους εκείνους που αν μετασχηματιστούν, προκύπτουν προτάσεις νοηματικώς εσφαλμένες:
- α) *Prope fluvium is boves refecisse fertur et ipse de via fessus ibi dormivisse.*
 - β) *Pastor, fretus viribus, boves quosdam in speluncam caudis traxit aversos.*
 - γ) *Ille, e somno excitatus, gregem aspexit et partem abesse sensit.*
 - δ) *Is boum vestigia foras versa vidit et confusus gregem ex loco infesto amovere coepit.*
 - ε) *Pastor, vi prohibere eum conatus, eius clava interficitur.*
20. Σε ποια πτώση βρίσκεται το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου, επί ταυτοπροσωπίας, όταν εξαρτάται από λεκτικά και δοξαστικά ρήματα α) ενεργητικής φωνής και β) παθητικής φωνής; Να γράψετε ένα παράδειγμα για κάθε περίπτωση.
21. Να αλλάξει η σύνταξη των παρακάτω προτάσεων σε απαρεμφατική με εξάρτηση από τα παθητικά ρήματα, που δίδονται στην παρένθεση.
- α) *Cacus vi Herculem prohibuit.* (dicor)
 - β) *Multos Hercules clava interfecit.* (feror)
 - γ) *Terror Cassium e somno excitavit.* (dicor)
 - δ) *Incolae mugitum boum audiverunt et ad proximam speluncam perrexerunt.* (feror)
 - ε) *Speculatores hostes aspexerunt et confusi se amovere coeperunt.* (nuntior)
 - στ) *Milites apud flumen refecerunt et dormiverunt.* (feror)
 - ζ) *Romani Germanos, homines ingentis magnitudinis corporum, ad se venire viderunt.* (nuntior)
22. Να εντοπίσετε τις προθέσεις του κειμένου και την πτώση που τις συνοδεύει.

23. Να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις του κειμένου και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς τους.
24. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.
- α) *Ibi postea Romulus urbem Romam condit.*
 β) *Cacus pastor boves quosdam in speluncam caudis trahit aversos.*
 γ) *Hercules gregem aspicit.*
 δ) *Hercules boum vestigia foras versa videt.*
 ε) *Bovum mugitus ex spelunca auditus Herculem convertit* (ενεστ.).
25. Να μετατραπούν τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων σε απαρέμφατα εξαρτώμενα από τη φράση «Titus Livius narrat»¹⁰⁶ και να γίνουν οι αλλαγές που απαιτεί η απαρεμφατική σύνταξη με ειδικό απαρέμφατο.
- α) *Tum Cacus pastor, fretus viribus, boves quosdam in speluncam caudis traxit aversos.*
 β) *Hercules, e somno excitatus, gregem aspexit et partem abesse sensit.*
 γ) *Hercules perrexit ad proximam speluncam.*
 δ) *Hercules boum vestigia foras versa vidit et, confusus, gregem ex loco infesto amovere coepit.*
 ε) *Bovum mugitus ex spelunca auditus Herculem convertit.*
 στ) *Tum Cacus, vi prohibere eum conatus, Herculis clava interficitur.*
26. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις γενικές του κειμένου.
27. Να αναγνωρίσετε την επιρρηματική σχέση που εκφράζουν οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί του κειμένου.
28. Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς του κειμένου.
29. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των λέξεων ή προτάσεων που δίνονται.
- α) *adduxisse* είναι απαρ., ως του ρήματος

- β) *Geryonis* είναι γενική στο.....
- γ) *eum* είναι προσδιορισμός στο

¹⁰⁶ Πηγή του κειμένου είναι ο Τίτος Λίβιος, 1, 7, 4-8.

- δ) *ubi postea*
Romulus urbem
Romam condidit είναι δευτερεύουσα πρόταση
προσδιοριστική στο
- ε) *ipse* είναι προσδ. στο
- στ) *viribus* είναι αφαιρετική από το.....
- ζ) *abesse* είναι απαρ.,ως του ρήμ.
- η) *ex loco* είναι εμπρόθ. προσδ. που δείχνει
- θ) *versa* είναι μετοχή, εξαρτώμενη από το
και με υποκείμενο το
- ι) *mugitus* είναι..... στο
- ια) *clava* είναι αφαιρετική από το
- ιβ) *prohibere* είναι..... απαρ., ως.....στο ρήμα
..... και με υποκ. το

30. Με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι λέξεις: ¹⁰⁷

«βόδι», «ουρμπανισμός», «πάστορας», «πάρτι», «μουγκρητό», «τρακτέρ», «μοτέρ», «θύρα».

31. Να μεταφράσετε στα Λατινικά τις προτάσεις: ¹⁰⁸

α) *Ο Ηρακλής οδήγησε τα βόδια στο σημείο όπου αργότερα ο Ρωμύλος έχτισε τη Ρώμη.*

β) *Μόλις ο Ηρακλής αποκαμωμένος παραδόθηκε στον ύπνο, ο Κάκος, ο βοσκός, έσυρε από την ουρά σε μια σπηλιά μερικά βόδια.*

γ) *Μόλις ο Ηρακλής κατάλαβε ότι του έλειπε ένα μέρος από το κοπάδι, κατευθύνθηκε σε κάποια σπηλιά.*

¹⁰⁷ **βόδι** < λατ. bos-bovis, **ουρμπανισμός** = η αστυφιλία, η πολεοδομία (μεταφορά στα ελληνικά ξένου τύπου, πρβ. αγγλ. urbanism < λατιν. urbs), **πάστορας** = προτεστάντης ιερέας < λατ. pastor, **πάρτι** < αγγλ. party, αρχική σημασία, “κόμμα, σύνολο ανθρώπων με κοινή άποψη και δράση” < λατ. pars -tis < partio, **μουγκρητό** < ηχομιμητική λέξη, όπως το λατ. mugitus, **τρακτέρ** < γαλλικά tracteur < λατ. traho, **μοτέρ** < γαλλικά moteur < λατ. moveo, **θύρα** < λατ. foris, γαλλικά dehors < de-foris. Βλ. και υποσ. 5.

¹⁰⁸ α) Hercules boves in eum locum adduxit, ubi postea Romulus Romam condidit. β) Ubi Hercules fessus, se somno dedit, Cacus pastor quosdam boves in speluncam caudis traxit. γ) Ubi Hercules partem gregis abesse sensit, perrexit ad quandam speluncam. δ) Hercules boum vestigia foras versa vidit, quia Cacus boves aversos traxerat. ε) Vix Hercules proximae speluncae appropinquaverat, cum repente boum mugitum audivit. στ) Cacus vi prohibere Herculem temptavisse dicitur. ζ) Hercules pastorem clava interfecisse fertur.

- δ) Ο Ηρακλής είδε ότι οι πατημασιές των βοδιών ήταν στραμμένες προς τα έξω, γιατί ο Κάκος είχε σύρει τα βόδια στραμμένα ανάποδα.
- ε) Πριν καλά καλά ο Ηρακλής πλησιάσει την σπηλιά που ήταν πολύ κοντά του, άκουσε ξαφνικά το μουγκρητό των βοδιών.
- στ) Λέγεται πως ο Κάκος προσπάθησε να εμποδίσει τον Ηρακλή με τη βία.
- ζ) Υπάρχει η παράδοση ότι ο Ηρακλής σκότωσε το βοσκό με το ρόπαλό του.
32. Να μεταφράσετε στα Ελληνικά τις παρακάτω προτάσεις:
- α) *Vix unum diem Hercules erat natus, cum repente Iuno¹⁰⁹ saevissimos¹¹⁰ serpentes¹¹¹ in cubiculum¹¹² misit.*
- β) *Ibi Hercules infans¹¹³ et eius frater Iphicles¹¹⁴ dormiebant.*
- γ) *Ancilla,¹¹⁵ Iunonis iussu¹¹⁶, in magno clipeo¹¹⁷, humi¹¹⁸ posito, eos collocaverat.*
- δ) *Prorepunt¹¹⁹ serpentes ad clipeum et super infantes horrenda emittunt sibila.¹²⁰*
- ε) *Statim pueri e somno excitantur.*
- στ) *Iphicles trepidus suo vagitu¹²¹ cubiculum implet.¹²²*
- ζ) *Sed Hercules ab immensis serpentibus non terretur.*
- η) *Hercules parvis suis manibus¹²³ eos fortiter comprehendit et illa monstra suffocat.¹²⁴*

¹⁰⁹ Iuno, -onis = Ήρα

¹¹⁰ saevus, -a, -um = ωμός, άγριος (εδώ στον υπερθετικό βαθμό)

¹¹¹ serpens, -ntis = φίδι

¹¹² cubiculum, -i = η κρεβατοκάμαρα

¹¹³ infans, -antis = το νήπιο

¹¹⁴ Iphicles, -ae = Ιφικλής

¹¹⁵ ancilla, -ae = η υπηρέτρια

¹¹⁶ iussu (στερεότυπη αφαιρ. της αιτίας + γενική υποκ.) = κατά διαταγή

¹¹⁷ clipeus, -i = ασπίδα

¹¹⁸ humi = καταγής, κατάχαμα (επίρρ.)

¹¹⁹ prorepere, -repsi, -reptum, -ere, 3 = έρπω, σέρνομαι

¹²⁰ sibila, -orum = σφυρίγματα

¹²¹ vagitus, -us = το κλαψούρισμα

¹²² impleo, -evi, -etum, -ere, 2 = γεμίζω

¹²³ manus, -us (θηλ.) = το χέρι

¹²⁴ suffoco, 1 = πνίγω

2. Ερωτήσεις-ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

I. Άσκηση του τύπου «Σωστό-Λάθος» (με διάζευξη)

1. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.

- α) *fluvium* είναι αρσενικού ή ουδέτερου γένους;
β) *proximam* είναι επίθετο θετικού ή υπερθετικού βαθμού;
γ) *viribus* είναι ουσιασ. αρσενικού ή θηλυκού γένους;
δ) *vestigia* είναι θηλυκό α' ή ουδέτερο β' κλίσης;
ε) *quosdam* είναι αόριστη επιθετική ή ουσιαστική αντωνυμία;
στ) *gregem* είναι αρσενικού ή θηλυκού γένους;
ζ) *mugitus* είναι ουσιαστικό β' ή δ' κλίσης;
η) *ipse* είναι οριστική ή δεικτική αντωνυμία;
θ) *aspexit* είναι ρήμα γ' ή δ' συζυγίας;
ι) *versa* είναι μετοχή ή επίθετο;

2. Να βάλετε ένα X στο αντίστοιχο τετραγωνάκι, αν νομίζετε ότι το περιεχόμενο των προτάσεων είναι σωστό ή λανθασμένο:

		Σωστό	Λάθος
α) <i>Geryonis</i>	είναι γενική κτητική στο «boves».	☐	☐
β) <i>adduxisse</i>	είναι ειδικό απαρ. υποκ. στο «dicitur».	☐	☐
γ) <i>fluvium</i>	είναι επεξήγηση στο «Tiberim».	☐	☐
δ) <i>fessus</i>	είναι αιτιολ. μετχ. με υποκ. «Hercules».	☐	☐
ε) <i>viribus</i>	είναι δοτική του μέσου από το «fretus».	☐	☐
στ) <i>caudis</i>	είναι αφαιρ. του οργάνου στο «traxit».	☐	☐
ζ) <i>excitatus</i>	είναι χρον. μετχ. συνημμένη στο υποκ.	☐	☐
η) <i>partem</i>	είναι υποκ. στο «abesse» (ετεροπροσ.)	☐	☐
θ) <i>ad speluncam</i>	είναι εμπρόθ. προσδ. της κατεύθυνσης.	☐	☐
ι) <i>gregem</i>	είναι υποκείμενο στο «amovere».	☐	☐

3. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Prope Tiberim Hercules boves Geryonis adduxit.</i>	☐	☐
β) <i>Hercules Romam condidit.</i>	☐	☐
γ) <i>Prope fluvium Hercules boves refecit.</i>	☐	☐
δ) <i>In spelunca Cacus fessus dormiebat.</i>	☐	☐
ε) <i>Vestigia boum foras versa erant.</i>	☐	☐
στ) <i>Cacus omnes boves ex spelunca traxit.</i>	☐	☐
ζ) <i>Hercules non sensit boves abesse.</i>	☐	☐
η) <i>Cacus clava Herculem prohibuit.</i>	☐	☐
θ) <i>Pastor, homo magna fortitudinis erat.</i>	☐	☐
ι) <i>Hercules terrore adductus reliquos boves amovit.</i>	☐	☐

II. Ασκήσεις σύζευξης

1. Να συνδέσετε τους αριθμούς της στήλης Α' με τα γράμματα της στήλης Β'. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει.

Α	Β
1) <i>prohibere</i>	α) απαρέμφατο παρακειμένου γ' συζ.
2) <i>conatus</i>	β) επίρρημα τοπικό.
3) <i>adduxisse</i>	γ) ετερογενές ουσιασ. της β' κλίσης.
4) <i>fertur</i>	δ) ουσιαστικό της β' κλίσης.
5) <i>ibi</i>	ε) μετοχή παρακειμ., α' συζ.
6) <i>ubi</i>	στ) ανώμαλο ουσιαστικό της γ' κλίσης.
7) <i>loco</i>	ζ) χρονικός σύνδεσμος.
8) <i>viribus</i>	η) ουσιαστικό της δ' κλίσης.
9) <i>boves</i>	θ) απαρέμφατο ενεστώτα, β' συζ.
10) <i>mugitus</i>	ι) ελλειπτικό ουσιασ. της γ' κλίσης.
	ια) οριστική παθητ. ενεστώτα, γ' συζ.

2. Να σχηματίσετε τους ρηματικούς τύπους που ζητούνται στην πέμπτη στήλη παίρνοντας τα διάφορα μέρη από τις προηγούμενες.

<i>cona</i>	<i>e</i>	<i>eri</i>	<i>ntur</i>	β' ενικό οριστικής μέλλοντα.
<i>perrex</i>		<i>e</i>	<i>mini</i>	απαρέμφοτο παρακειμένου.
<i>refici</i>	<i>b</i>		<i>mus</i>	γ' πληθυντικό οριστικής παθητικού μέλλοντα.
<i>fer</i>		<i>e</i>	<i>ris (re)</i>	β' πληθυντικό οριστικής παθητικού παρατ.
<i>sens</i>		<i>ba</i>	<i>t</i>	α' πληθυντικό οριστικής ενεργ. υπερσυντ.
<i>prohibu</i>	<i>era</i>		<i>isse</i>	γ' ενικό οριστικής ενεργ. συντελ. μέλλοντα.

3. Να συνδέσετε τους αριθμούς με τα γράμματα. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει:

A

- 1) *in locum*
- 2) *ex Hispania*
- 3) *prope Tiberim*
- 4) *de via*
- 5) *versa*
- 6) *bovum*
- 7) *auditus*
- 8) *excitatus*
- 9) *fretus*
- 10) *fessus*

B

- α) εμπρόθ. προσδ. του τόπου
- β) κατηγορηματική μετοχή
- γ) επιθετική μετοχή
- δ) επιρρηματικό κατηγορ. του τρόπου
- ε) εμπρόθ. προσδ. της κίνησης σε τόπο
- στ) εμπρόθ. προσδ. της αιτίας
- ζ) αιτιολογική μετοχή
- η) εμπρόθ. προσδ. της από τόπου κίνησης
- θ) γενική υποκειμενική
- ι) χρονική μετοχή
- ια) γενική κτητική

4. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη σημασία τους στη στήλη Β'. Τρία στοιχεία της στήλης Β' περισσεύουν:

A

- 1) *adduco*
- 2) *reficio*
- 3) *fertur*
- 4) *fessus*
- 5) *fretus*

B

- α) κουρασμένος
- β) απουσιάζω
- γ) καταλαβαίνω
- δ) γυρίζω (κάποιον) προς τα πίσω
- ε) συγγέω

6) <i>sentio</i>	στ) προσπαθώ
7) <i>absūm</i>	ζ) οδηγώ (κάπου)
8) <i>pergo</i>	η) απομακρύνω
9) <i>confundo</i>	θ) στραμμένος
10) <i>converto</i>	ι) λέγεται
	ια) ξεκουράζω
	ιβ) αυτός που έχει εμπιστοσύνη
	ιγ) κατευθύνομαι προς

5. Να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης.
Ένα στοιχείο της στήλης των απαντήσεων περισσεύει:

Ερωτήσεις	Απαντήσεις
1) ☐ <i>Unde</i> ¹²⁵ <i>Hercules boves adduxit?</i>	α) <i>Dormivit.</i>
2) ☐ <i>Quis Romam condidit?</i>	β) <i>In speluncam.</i>
3) ☐ <i>Ubi Hercules boves refecit?</i>	γ) <i>Sensit.</i>
4) ☐ <i>Quid Hercules fecit?</i>	δ) <i>Ex spelunca.</i>
5) ☐ <i>Cur Hercules dormivit?</i>	ε) <i>Cacus fretus viribus erat.</i>
6) ☐ <i>Ubi Cacus boves traxit?</i>	στ) <i>Quia boum vestigia versa vidit.</i>
7) ☐ <i>Utrum</i> ¹²⁶ <i>Hercules partem abesse sensit an non?</i>	ζ) <i>Boum mugitum.</i>
8) ☐ <i>Cur Hercules confusus erat?</i>	η) <i>Prope Tiberim.</i>
9) ☐ <i>Unde Hercules gregem amovit?</i>	θ) <i>Quia eum vi prohibere temptavit.</i> ¹²⁷
10) ☐ <i>Quid Hercules audivit?</i>	ι) <i>Ex Hispania.</i>
11) ☐ <i>Cur Hercules Cacus interfecit?</i>	ια) <i>Quia fessus erat.</i>
	ιβ) <i>Romulus.</i>

¹²⁵ unde? = από πού;

¹²⁶ utrum... an ? = πότερον... ή... ;

¹²⁷ tempto, l = προσπαθώ, επιχειρώ

III. Ασκήσεις συμπλήρωσης κενών

1. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω ρήματα στον πίνακα και να συμπληρώσετε τον αντίστοιχο τύπο στους άλλους χρόνους της ίδιας φωνής: *traxit, sensit, pergit, vidit, coepit*.

Ενεστώτας					
Παρατατικός					
Μέλλοντας					
Παρακείμεμ.					
Υπερσυντ.					
Συντελ. μέλ.					

2. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω ουσιαστικά στον πίνακα που ακολουθεί και να τα μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό: *locum, boum, clava, vestigia, partem, somno, urbem, fluvium, via, speluncam, vi, caudis*.

Α΄ κλίση	Αντίθετος αριθμός	Β΄ κλίση	Αντίθετος αριθμός	Γ΄ κλίση	Αντίθετος αριθμός

3. Να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Ονομ. ενικού	δοτική ενικού	αιτιατική ενικού	ονομ. πληθ.	δοτική πληθ.	αιτιατική πληθ.
<i>ipse</i>					
		<i>eum</i>			
					<i>quosdam</i>

4. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις παρακάτω αντωνυμίες αυτή που ταιριάζει, αφού τη μεταφέρετε στο σωστό τύπο:¹²⁸ *quis, quidam* (επιθετική), *nemo, nihil, nullus*.
- α) *meum catellum vidit?*
 β) *Servus* *domum venit*.
 γ) *est melius* (= καλύτερο) *pace* (= από την ειρήνη).
 δ) *hoc dicere debes*.
 ε) *Ei* *est amicus*.
 στ) *studet*.
5. Να βρείτε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του κειμένου και να τους τοποθετήσετε στον παρακάτω πίνακα, όπως στα παραδείγματα:

	Δηλώνει	Εκφέρεται με	Προσδιορίζει τη λέξη
<i>in locum</i>	κίνηση σε τόπο	πρόθεση (in + αιτιατ.)	<i>adduxisse</i>
<i>fessus</i>	αιτία	μετοχή	<i>dormivisse</i>
<i>tum</i>	χρόνο	επίρρημα	<i>traxit</i>
<i>ubi...aspexit sensit</i>	χρόνο	δευτερεύουσα χρονική πρόταση	<i>pergit</i>

¹²⁸ Quis, quidam, nihil, nemini, nullus, nulli rei.

6. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις, αφού τις μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο.
- α) *Hercules Cacum interfecisse* (existimor)
- β) *Cacus a* *occiditur*. (Hercules)
- γ) *Hercules boum mugitum ex spelunca* *audivit*. (quidam)
- δ) *Pastores* *freti* *boves caudis traxerunt*.
(quidam, sua, vis)
- ε) *Evander magnificam aram*¹²⁹ *Herculis condidisse* (dicor)
- στ) *Postquam Hercules boum vestigia foras versa*, *ad proximam speluncam perrexit*. (video)
- ζ) *Germani ingenti magnitudine corporum et incredibili virtute fuisse* (dicor)
- η) *Milites testamenta obsignavisse* (feror)
- θ) *Milites rei militaris periti timuisse* (nuntior)
- ι) *Caesar testamenta* *vetat*. (obsigno)

IV. Άσκηση κατάταξης

1. Να εντάξετε τις παρακάτω λέξεις στον πίνακα που ακολουθεί: *locum, infesto, eum, tum, in, clava, sed, fluvium, proximam, e, ubi, et*.

ουσιαστικό	επίθετο	αντ/μία	επίρρημα	πρόθεση	σύνδεσμος

¹²⁹ ara, -ae = βωμός

3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Να διορθώσετε τα λάθη που υπάρχουν στις παρακάτω προτάσεις και να δικαιολογήσετε τις διορθώσεις σας:¹³⁰

α) *Hercules boves Geryonis prope fluminis refecit.*

.....

β) *Postquam boves reficiebat, ipse fessus se somnum dedit.*

.....

γ) *Pastor animalia quidam caudis traxit et in spelunca proximam ea abdidit.*

.....

δ) *Ubi Hercules e somno se excitat, partem abesse sensit.*

.....

ε) *Hercules confusus gregem amovisse coepit.*

.....

στ) *Hercules vix boves amovere coepit, cum repente boum mugitum audit.*

.....

ζ) *Hercules boves traxisse non prohibuit.*

.....

η) *Hercules a mugitu boum convertitur.*

.....

θ) *Cacus Herculem se prohibuisse fertur.*

.....

ι) *Hercules, fretus vi suis, Cacum interfecit.*

.....

¹³⁰ α) flumen β) refecit ... somno γ) quaedam ... proxima δ) excitavit (προτερόχρονο) ε) amovere (τελικό, σε ενεστώτα) στ) coeperat ... audivit (αντίστροφος cum) ζ) trahi (διπλή η σύνταξη του prohibeo, όπως του iubeo) η) mugitu (άψυχο) θ) χωρίς το se ι) viribus suis.

Η ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΙΛΙΝΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ - ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις - ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Των κυρίων ονομάτων του κειμένου να γραφεί η ονομαστική, γενική και αφαιρετική πτώση.
2. Να μεταφέρετε τα δευτερόκλιτα προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
3. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και να δηλώσετε το γένος τους.
4. Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις και στους δύο αριθμούς των τριτοκλίτων ουσιαστικών που σχηματίζουν τη γενική πληθυντικού με κατάληξη «-ium».
5. Των προσηγορικών ονομάτων του κειμένου που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις (εφόσον υπάρχουν) του άλλου αριθμού.
6. *nobilissimi generis*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς.
7. Να μεταφέρετε τα επίθετα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη του θετικού και του υπερθετικού βαθμού (εκτός από το επίθετο «multus»).
8. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες και τα αντωνυμικά επίθετα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
9. Να μεταφερθούν τα ρήματα του κειμένου στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού στο χρόνο, στην έγκλιση και στη φωνή που βρίσκονται.
10. Των ρημάτων της 1ης συζυγίας του κειμένου να γραφεί το 2ο πληθ. πρόσωπο της οριστικής όλων των χρόνων στη φωνή που βρίσκονται.
11. Να αντικατασταθούν χρονικώς τα ρήματα της 3ης συζυγίας του κειμένου.
12. Να γραφούν οι αρχικοί χρόνοι όλων των ρημάτων του κειμένου και στις δύο φωνές (εφόσον υπάρχουν).

13. Στις παρακάτω ομάδες λέξεων να υπογραμμίσετε τις παρείσακτες. Τι κοινό έχουν με τις υπόλοιπες λέξεις της ομάδας και ως προς τι διαφοροποιούνται από αυτές;
- α) *consulibus, generibus, exercitibus, militibus, urbibus.*
 β) *generis, carceris, viris, urbis, consulis.*
 γ) *nobilissimi, pravissimi, cruentissimi, clarissimi.*
 δ) *expulsus, interfectus, victus, vulneratus.*
14. Να ξαναγραφούν οι παρακάτω περίοδοι, αφού μεταφερθούν τα ρήματα στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού (στο χρόνο και στην έγκλιση που βρίσκονται) και γίνουν, όπου χρειάζεται, οι αναγκαίες τροποποιήσεις ώστε οι νέες προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές. Να μη θίξετε τις περιόδους εκείνες που αν τροποποιηθούν δεν παρέχουν αποδεκτό νόημα:
- α) *Ille a Cicerone ex urbe expulsus est.*
 β) *Vos ab illo ex urbe expulsi estis.*
 γ) *Socii illius deprehensi erunt.*
 δ) *Feminae quaedam ab hostibus deprehensae sunt.*
 ε) *Ille in carcere strangulatus erat.*
 στ) *Catilina cum exercitu suo proelio victus est.*
 ζ) *Vos proelio victi eritis.*
 η) *Clari quidam sed improbi viri illum consecuti erant.*
 θ) *Omnes gentes Hispaniae ab Hannibale bello victae erant.*
 ι) *Multi milites in eadem cruentissima pugna occisi erant.*
 ια) *Ipse vulneratus deprehensus est.*
 ιβ) *Nobilissimi viri ex urbe expulsi erant.*
15. Να μεταφέρετε στην αντίστοιχη πτώση ή στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού τους κλιτούς τύπους των παρακάτω προτάσεων. Να μη θίξετε τις προτάσεις εκείνες οι οποίες, αν μετασχηματισθούν, δεν παρέχουν αποδεκτό νόημα.
- α) *Improbi viri hos consecuti erant.*
 β) *Ab altero consule ille proelio victus interfectus est.*
 γ) *Haec gens proelio victa erit.*
 δ) *Ille in hac cruentissima pugna occisus est.*

- ε) *Illi in carcere strangulati erant.*
- στ) *Nos ex urbe expulsi sumus.*
- ζ) *Milites fortiter proeliati vulnerati erant.*
- η) *Nos etiam in hoc cruentissimo bello proeliati sumus.*
- θ) *Hi, qui eum consecuti erant, clari sed improbi viri erant.*
- ι) *Illae ab hostibus interfectae erant.*
16. Να επιφέρετε τις απαιτούμενες διορθώσεις ώστε οι προτάσεις που ακολουθούν να είναι συντακτικώς και νοηματικώς αποδεκτές. Αν κάποια πρόταση είναι αποδεκτή, να μην την θίξετε:
- α) *Catilina nobilissimi generi vir sed ingeni pravissimi erat.*
- β) *Lucius Sergius Catilina contra rem publicam coniuraverat.*
- γ) *Ei, qui Catilina consecuti sunt, clari quaedam viri sed improbi erant.*
- δ) *Eutropius Catilinam a Cicerone ex urbi expulsus esse tradit.*
- ε) *Omnes gentes Hispaniae a Hannibale victi sunt.*
- στ) *Illi a consule proelio victus interfecti sunt.*
- ζ) *Socii eius deprehensi in carcere producti sunt.*
- η) *Exercitus Catilinae ab Antonio altero consulum victus est.*
- θ) *Multi milites in cruentissima pugna occisos est.*
- ι) *Urbs a hostibus occupatum est.*
17. Να μετατραπεί η παθητική σύνταξη σε ενεργητική:
- α) *Catilina a Cicerone ex urbe expulsus est.*
- β) *Ab Antonio, altero consule, Catilina ipse cum exercitu suo proelio victus est.*
- γ) *Multae gentes ab illo superatae erant.*
- δ) *Magnus numerus hostium a militibus nostris captus est.*
- ε) *Ille a Hercule interfectus est.*
18. Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική:
- α) *Romulus moenia Martia condidit Romanosque de suo nomine appellavit.*
- β) *Iulus regnum ab Lavinio transtulit et Albam Longam munivit.*
- γ) *Ilia duos filios, Romulum et Remum, peperit, quos lupa nutrivit.*
- δ) *Hunc tu in caelo accepisti.*
- ε) *Caesar Augustus Belli portas clausit et Saturnium regnum restituet.*

19. Να χαρακτηρισθούν οι ομοιόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί του κειμένου.
20. Να χαρακτηρισθούν οι ετερόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί του κειμένου.
21. Να αναγνωρίσετε τον συντακτικό ρόλο των τύπων που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση.
22. Να δικαιολογήσετε τον συντακτικό ρόλο των τύπων που βρίσκονται σε γενική πτώση.
23. Να χαρακτηρισθούν συντακτικώς οι τύποι που βρίσκονται σε πτώση αιτιατική και να δικαιολογήσετε την πτώση τους.
24. Να προσδιορίσετε το είδος των απαρεμφάτων του κειμένου και να δικαιολογήσετε τον χρόνο στον οποίο βρίσκονται.
25. Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των απαρεμφάτων του κειμένου και να δικαιολογήσετε την πτώση τους.
26. Να εξαρτήσετε ολόκληρο το κείμενο πλην της τελευταίας περιόδου από τη φράση «Eutropius tradit...» και να επιφέρετε τις απαραίτητες τροποποιήσεις.
27. Να εντοπίσετε τις προθέσεις του κειμένου και να προσέξετε τη σύνταξή τους.
28. Να εντοπίσετε τους συνδέσμους του κειμένου και να εξηγήσετε τον συντακτικό τους ρόλο.
29. Να μεταφρασθούν στα Λατινικά οι προτάσεις:
 - α) *Ο Ευτρόπιος αναφέρει ότι ο Κικέρων έδωξε τον Κατιλίνα από την πόλη.*
 - β) *Πολλοί Ρωμαίοι στρατιώτες σκοτώθηκαν σ' εκείνη την τόσο φονική μάχη και πολλοί τραυματίστηκαν βαριά.*
 - γ) *Ο Σαλλούστιος αναφέρει ότι οι σύντροφοι του Κατιλίνα οδηγήθηκαν στη φυλακή και στραγγαλίστηκαν.*
 - δ) *Λένε πως άνδρες από πολύ αριστοκρατική γενιά, αλλά με διεστραμμένο χαρακτήρα συνωμότησαν εναντίον του κράτους.*
 - ε) *Ο Ευτρόπιος αναφέρει ότι ο Κατιλίνας νικήθηκε από τον Αντώνιο, τον άλλο ύπατο, και σκοτώθηκε.*
30. Με τις ομάδες λέξεων που σας δίνονται να κατασκευάσετε ισάριθμες αποδεκτές προτάσεις, αφού τοποθετήσετε την κάθε λέξη στον κατάλληλο τύπο και στην κατάλληλη θέση. Τα ρήματα να τεθούν σε οριστική παθητικού υπερσυντελικού. Να προσέξετε ώστε το νόημα να είναι αποδεκτό:

- α) *Catilina, et, proelium, vinco, interficio.*
- β) *multus, in, miles, pugna, occido.*
- γ) *urbs, ab, occupo, hostis.*
- δ) *omnis, gens, ab, Hispania, Hannibal, supero.*
- ε) *puella, culter, interficio.*

2. Ερωτήσεις - ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

I. Συμπλήρωση κενών

Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Τα ρήματα με τα οποία θα συμπληρώσετε τα κενά, να τεθούν, κατά την κρίση σας, σε οριστική ενεργητικού ή παθητικού παρακειμένου, ενώ τα επίθετα σε υπερθετικό βαθμό. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές:

- α) *Tarquinius Superbo*, *populus*,
quia filius eius pudicitiam uxoris Collatini (rex, laedo, concito)
- β) *Hannibale*, *Carthaginienses omnes gentes Hispaniae bello*
..... *et Saguntum vi* (dux, expugno, supero)
- γ) *L. Aemilio Paulo*, *Perses, rex Macedoniae, ab*
..... *Romano* (consul, vinco, exercitus)
- δ) *Illi, qui contra rem publicam*, *a Cicerone,*
....., *ex urbe* (consul, expello, coniuro)
- ε) *Servius tradit* *Brenno* *apud Alliam flumen legiones Romanorum* (deleo, Galli, dux)
- στ) *Catilinam,* *nobilissimi generis sed ingenii pravissimi, viri quidam* (vir, improbus, consequor)
- ζ) *et* *poetae ornamenta*¹³¹
..... *sunt.* (nobilis, clarus, civitas)

¹³¹ ornamentum, -i = κόσμημα, στολίδι

- η) *Magna caedes in hac pugna; multi milites multi autem (fio, occido, cruentus, vulnero)*
- θ) *Ex vocibus mercatorum et Gallorum, qui Germanos magnitudine corporum esse praedicabant, milites nostri (quidam, ingens, perturbo)*
- ι) *Ephippiorum usus apud antiquos Germanos res habebatur. (turpis)*

II. Ερωτήσεις - ασκήσεις της μορφής «Σωστό - Λάθος»

1. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι συντακτικώς ορθές ή εσφαλμένες και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο τετράγωνο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Ille tradit viros quosdam claros sed improbos contra rem publicam coniuravisse.</i>	☐	☐
β) <i>Illi tradunt virum quendam clarum sed improbum contra rem publicam coniuravisse.</i>	☐	☐
γ) <i>Ille nuntiavit legiones nostras in cruentissima pugna fortiter proeliatae sunt et ex urbe hostem expulerunt.</i>	☐	☐
δ) <i>Uxor ducis hostium, quae virum suum consecuta erat, in eadem pugnam a militibus quibusdam nostris deprehensa erat.</i>	☐	☐
ε) <i>Alii in pugna illum interfectum esse dicebant, alii post pugnam deprehensum et strangulatum esse.</i>	☐	☐
στ) <i>Multi gentes ab illo superati et multae urbes vi expugnatae sunt.</i>	☐	☐
ζ) <i>Catilinam, virum ingenii pravissimi, viri improbi consecuti sunt et contra rem publicam coniuravit.</i>	☐	☐
η) <i>Gaius Sallustius tradit magnum numerum militum Romanorum in eandem cruentissima pugna occisum esse.</i>	☐	☐

θ) <i>Dicitur magnus numerus militum in hac pugna occisus et vulneratus erat.</i>	☐	☐
ι) <i>Copiae Catilinae ab Antonio proelio victae sunt et Catilina ipse interfectus est.</i>	☐	☐

2. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Catilina propter iustitiam suam a civibus suis honoratus est.</i>	☐	☐
β) <i>Cicero a Catilina ex urbe expulsus erat.</i>	☐	☐
γ) <i>Antonius, alter consul, proelio exercitum Catilinae vicit.</i>	☐	☐
δ) <i>Catilina nobilissimi generis vir sed ingenii pravissimi erat.</i>	☐	☐
ε) <i>Marco Tullio Cicerone et Gaio Antonio consulibus, Catilina cum viris improbis, qui eum consecuti erant, contra rem publicam coniuravere.</i>	☐	☐
στ) <i>Catilina, proelio victus, interfectus est.</i>	☐	☐
ζ) <i>Catilina deprehensus est et in carcere strangulatus est.</i>	☐	☐
η) <i>Multi milites Romani in pugna contra Catilinam occisi sunt et multi graviter vulnerati sunt.</i>	☐	☐
θ) <i>Socii Catilinae clari quidam sed improbi viri erant.</i>	☐	☐
ι) <i>Exercitus Catilinae fortiter proeliatu vincere adversarios potuit.</i>	☐	☐

III. Ερωτήσεις - Ασκήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Ο τύπος «consecuti erant» του κειμένου είναι ρήμα διαθέσεως:

- α) ενεργητικής.
- β) μέσης.
- γ) παθητικής
- δ) ουδέτερης.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

2. Ο τύπος «generis» του κειμένου είναι:

- α) αφαιρετική.
- β) δοτική.
- γ) ονομαστική.
- δ) κλητική.
- ε) (σημειώστε κάτι άλλο αν δεν συμφωνείτε με τα προηγούμενα)

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

3. Ο τύπος «proelio» του κειμένου συντακτικώς είναι:

- α) αφαιρετική της ιδιότητας
- β) αφαιρετική του χρόνου
- γ) αφαιρετική του μέσου
- δ) αφαιρετική της αιτίας
- ε) (σημειώστε κάτι άλλο αν δεν συμφωνείτε με τα προηγούμενα)

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

IV. Ερωτήσεις - ασκήσεις σύζευξης

1. Να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης. Να απαντήσετε στηριζόμενοι στο κείμενο. Τέσσερις από τις προτάσεις που καταχωρίζονται στη στήλη των απαντήσεων δεν απαντούν σε αντίστοιχες ερωτήσεις.

Ερωτήσεις

- 1) *Quis, Marco Tullio Cicerone et Gaio Antonio consulibus, contra rem publicam coniuravit ?*
- 2) *Qui Catilinam consecuti erant?*
- 3) *A quo Catilina ex urbe expulsus erat?*
- 4) *Quem finem socii Catilinae habebant?*
- 5) *Quem finem Catilina ipse habebat?*
- 6) *Qualis (= τι λογής) Catilina erat?*

Απαντήσεις

- α) *Nobilissimi generis sed ingenii pravissimi vir.*
- β) *Clari sed improbi erant.*
- γ) *Deprehensus est et in carcere strangulatus est.*
- δ) *Proelio victus interfectus est.*
- ε) *Nobilissimi generis sed ingenii pravissimi viri erant.*
- στ) *Deprehensi sunt et in carcere strangulati sunt.*
- ζ) *Marcus Tullius Cicero.*
- η) *Clari quidam sed improbi viri.*
- θ) *A Marco Tullio Cicerone.*
- ι) *Lucius Sergius Catilina.*

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τις σημασίες που δίνονται στη Β΄ στήλη αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν δύο σημασίες των οποίων δεν δίδονται οι αντίστοιχες λατινικές λέξεις, τις οποίες θα πρέπει να συμπληρώσετε, ενώ στην Α΄ στήλη υπάρχουν δύο λατινικές λέξεις των οποίων δεν δίδονται οι αντίστοιχες σημασίες, τις οποίες επίσης θα πρέπει να συμπληρώσετε:

A	B
1) <i>coniuro</i>	☐ τραυματίζω
2) <i>consequor</i>	☐ παραδίδω, αναφέρω
3) <i>expello</i>	☐ γένος, καταγωγή
4) <i>deprehendo</i>	☐ σκοτώνω
5) <i>occido</i>	☐ διώχνω
6) <i>vinco</i>	☐ συνωμοτώ
7) <i>carcer</i>	☐ ακολουθώ
8) <i>trado</i>	☐ συλλαμβάνω
9) <i>nobilis</i>	☐ αχρείος
10) <i>improbis</i>	☐ ευγενής
11)	☐
12)	☐

3. Βάσει του κειμένου να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τους όρους της Β΄ αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν τρεις όροι των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λέξη.

A	B
1) <i>consulibus</i>	☐ γενική αντικειμενική
2) <i>generis</i>	☐ υποκείμενο
3) <i>vir</i>	☐ γενική κτητική
4) <i>pravissimi</i>	☐ αντικείμενο
5) <i>eum</i>	☐ κατηγορηματικός προσδιορισμός
6) <i>eius</i>	☐ αφαιρετική του χρόνου

7) *milites*

- γενική της ιδιότητας
- κατηγορούμενο
- παράθεση
- επιθετικός προσδιορισμός

4. Να γράψετε μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λατινικής περιόδου. Υπάρχουν δύο περίοδοι στα Ελληνικά των οποίων δεν δίδονται οι αντίστοιχες στα Λατινικά.

A

- 1) *Gaius Antonius, alter consulum, Catilinam ipsum cum exercitu suo proelio vicit.*
- 2) *Exercitus Catilinae ab exercitu Antoni proelio victus est.*
- 3) *Cicero Catilinam ex urbe expulit, et Antonius, alter consul, exercitum eius proelio vicit.*
- 4) *Eutropius tradit Catilinam virum nobilissimi generis sed ingenii pravissimi fuisse.*
- 5) *Catilina a Cicerone ex urbe expulsus est, quia contra patriam coniuravit.*
- 6) *Exercitus Catilinae victus est et ipse Catilina deprehensus interfectus est.*
- 7) *Multi milites occisi sunt, multi autem vulnerati sunt.*

B

- Από τον Γάιο Αντώνιο, τον άλλο ύπατο ο ίδιος ο Κατιλίνας με το στρατό του νικήθηκε στη μάχη.
- Ο στρατός του Κατιλίνας νικήθηκε στη μάχη από το στρατό του Αντωνίου.
- Ο Κικέρων απομάκρυνε τον Κατιλίνας από την πόλη και ο Αντώνιος νίκησε τον στρατό του Κατιλίνας.
- Πολλοί στρατιώτες σκοτώθηκαν, πολλοί εξάλλου τραυματίστηκαν.
- Ο Ευτρόπιος αναφέρει πως ο Κατιλίνας υπήρξε άνδρας από πολύ αριστοκρατική γενιά, αλλά με χαρακτηριστήρα πολύ διεστραμμένο.
- Ο Κικέρων έδιωξε τον Κατιλίνας από την πόλη και ο Αντώνιος, ο άλλος ύπατος, νίκησε τον στρατό του στη μάχη.
- Ο Κικέρων έδιωξε τον Κατιλίνας από την πόλη, επειδή συνωμότησε εναντίον της πατρίδας.

- Ο στρατός του Κατιλίνα νικήθηκε και ο ίδιος ο Κατιλίνας πιάστηκε και θανατώθηκε.
- Ο Γάιος Αντώνιος, ο άλλος από τους υπάτους, τον ίδιο τον Κατιλίνα με το στρατό του νίκησε στη μάχη.

3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας στην περίπτωση που θεωρείτε κάτι εσφαλμένο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Antonius, alter consul, exercitum Catilinae proelio vicit.</i>	☐	☐
β) <i>Exercitus Catilinae ab exercitu Antoni, altero consule, victus est.</i>	☐	☐
γ) <i>Catilina, quia contra rem publicam coniuraverat, a Cicero ex urbi expulsus erat.</i>	☐	☐
δ) <i>Improbi quidam viri Catilinam consecuti sunt.</i>	☐	☐
ε) <i>Pugna cruentissima multi milites Romani occisi erant.</i>	☐	☐
στ) <i>Ab improbis quibusdam viris Catilina consecutus est.</i>	☐	☐
ζ) <i>Sallustius tradit Catilina a Cicerone ex urbe expulsus est.</i>	☐	☐

2. Η λέξη «viri» του κειμένου είναι:

- α) γενική ενικού.
- β) ονομαστική πληθυντικού.
- γ) κλητική πληθυντικού.
- δ) δοτική ενικού.
- ε) (σημειώστε κάτι άλλο αν δεν συμφωνείτε με κάποια από τις προηγούμενες επιλογές)

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

3. Ο τύπος «occisos esse» του κειμένου είναι διαθέσιμος:

- α) ενεργητικής.
β) μέσης.
γ) παθητικής.
δ) ουδέτερης.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

4. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Τα ρήματα που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις να τεθούν σε οριστική παθητικού παρακειμένου και τα επίθετα σε βαθμό υπερθετικό. Να δικαιολογήσετε την πτώση ή το πρόσωπο των κλιτών τύπων που επιλέξατε. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές.

- α) *Catilina ex urbe et socii eius, clari
..... sed improbi viri, (quidam,
deprehendo, expello)*
- β) *Illi, qui contra rem publicam coniuraverunt,
et in carcere (deprehendo, strangulo)*
- γ) *Catilinae socii, viri ingenii ,
quia nocere (pravus,
punio, res, publica, conor)*
- δ) *Catilina cum viris, qui eum
....., contra rem publicam coniuravit; sed a Cicerone ex
urbe et proelio ab Antonio victus
(improbis, quidam, consequor, interficio, expello παθ. μτχ.)*
- ε) *Cicero coniurationem¹³² Catilinae et sociorum eius aperuit; ita ei
..... nocere (res publica,
prohibeo)*

¹³² coniuratio, -onis (θηλ.) = συνωμοσία

- στ) *Ubi Cicero coniurationem Catilinae, viri, aperuit, Catilina ex urbe fugere* (improbus, cogo¹³³)
- ζ) *Ille et e somno*
(terror, concutio, excito)
- η) *Socii Catilinae a consule capitis*
(adficio, supplicium)
- θ) *Paucis post hoc dictum* (confirmo, dies)
- ι) *Servi de homine ab illo; a servis nemo*
(video, interrogo)

¹³³ cogo, coegi, coactum, cogere, 3 = εξαναγκάζω

**ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΟΥΡΤΙΝΕΣ
Ἡ ΠΩΣ Ο ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΕΓΙΝΕ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ**

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ - ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις - ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να μεταφέρετε τα αρσενικά ουσιαστικά της γ' κλίσης στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
2. Να γράψετε τη γενική και αφαιρετική πληθυντικού των θηλυκών της γ' κλίσης.
3. Να κλίνετε στον ενικό αριθμό τα ουσιαστικά μαζί με τα επίθετα που τα συνοδεύουν: *mirabilis casus, posterus dies*.
4. Να κλίνετε στον πληθυντικό αριθμό τα ουσιαστικά μαζί με τις αντωνυμίες που τα συνοδεύουν: *hic annus, illud nomen*.
5. Να γράψετε τη γενική ενικού και πληθυντικού των ουδέτερων προσηγορικών ονομάτων της β' κλίσης.
6. Να γράψετε την δοτική και αιτιατική ενικού των πρωτόκλιτων ουσιαστικών του κειμένου (κύριων και προσηγορικών).
7. Να γράψετε τον υπερθετικό βαθμό των επιθέτων «*mirabilis*», «*tristis*» και «*trepidus*» στα τρία γένη στην ονομαστική του πληθυντικού αριθμού.
8. Να γράψετε τα παρεπόμενα για καθεμιά αντωνυμία του κειμένου.
9. Να μεταφέρετε τις επιθετικές αντωνυμίες του κειμένου στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
10. Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων που είναι αποθετικά. Ποιους τύπους διατηρούν τα αποθετικά ρήματα από την ενεργητική φωνή;
11. Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων της κατηγορίας του «*cario*».
12. Πώς σχηματίζονται οι τύποι που προέρχονται από το θέμα του ενεστώτα του ρήματος «*deferō*»; Να κλίνετε την οριστική του ενεστώτα της παθητικής φωνής.
13. Να σχηματίσετε τα απαρέμφατα της ενεργητικής φωνής των ρημάτων: *saluto, exterreo, adduco*.

14. Να σχηματίσετε τις μετοχές της ενεργητικής και παθητικής φωνής των ρημάτων «progreo», «cario», «exclaudio». Τι είδους πράξη εκφράζει καθεμιά;¹³⁴
15. Να τεθεί στην ενεργητική περιφραστική συζυγία (όλων των χρόνων) η πρόταση: *miles pedes animadvertit*.
16. Να κλίνετε τις προτάσεις στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό, αφού κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές στα πρόσωπα:
- α) *Ille imperium cepit*.
 β) *Exclusus ab insidiatoribus recesserat in diaetam*.
 γ) *Inter vela praetenta foribus se abdidit*.
 δ) *Eum latentem adgnovit*.
 ε) *Hic imperator factus est*.
17. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις, αφού μεταφέρετε όλους τους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό (όπου αυτό είναι δυνατόν). Οι νέες προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές:
- α) *Ab his in castra delatus est tristis et trepidus*.
 β) *Hinc ad commilitones suos eum adduxit*.
 γ) *Discurrens miles pedes eius animadvertit*.
 δ) *Exclusus ab insidiatoribus recesserat in diaetam*.
18. Να μετατραπούν τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων σε απαρέμφατα α) του ενεστώτα και β) του παρακειμένου εξαρτώμενα από την έκφραση «Suetonius tradit».¹³⁵ Να κάνετε τις αλλαγές που απαιτεί η απαρεμφατική σύνταξη με ειδικό απαρέμφατο:
- α) *Claudius quinquagesimo anno aetatis suae imperium cepit mirabili quodam casu*.
 β) *Paulo post rumore caedis Claudius exterritus prorepsit ad solarium proximum et inter vela praetenta se abdidit*.
 γ) *Discurrens miles pedes eius animadvertit*.
 δ) *Miles eum latentem adgnovit*.
 ε) *Miles hinc ad commilitones suos eum adduxit*.

¹³⁴ Η μετοχή ενεστώτα εκφράζει πράξη σύγχρονη με αυτή του ρήματος, η μετοχή του μέλλοντα πράξη υστερόχρονη και η μετοχή του παρακειμένου πράξη προτερόχρονη.

- στ) *Claudius ab his in castra delatus est tristis et trepidus.*
19. Να μετατραπούν τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων σε απαρέμφατα εξαρτώμενα από το ρήμα που δίδεται στην παρένθεση.
- α) *Claudius quinquagesimo anno aetatis suae imperium cepit mirabili quodam casu.* (dicor)
- β) *Discurrens miles pedes eius animadvertit.* (feror)
- γ) *Miles hinc ad commilitones suos eum adduxit.* (dicor)
20. Να μετατραπούν τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων σε απαρέμφατα εξαρτώμενα από το ρήμα «debeo».
- α) *Claudius quinquagesimo anno aetatis suae imperium cepit mirabili quodam casu.*
- β) *Exclusus ab insidiatoribus Caligulae recesserat in diaetam.*
- γ) *Paulo post rumore caedis Claudius exterritus prorepsit ad solarium proximum et inter vela praetenta se abdidit.*
- δ) *Discurrens miles pedes eius animadvertit.*
21. Να μετατρέψετε τη σύνταξη από ενεργητική σε παθητική.
- α) *Claudius quinquagesimo anno aetatis suae imperium cepit mirabili quodam casu.*
- β) *Discurrens miles pedes eius animadvertit.*
- γ) *Imperatorem eum salutavit.*
- δ) *Hinc ad commilitones suos eum adduxit.*
22. Να μετατρέψετε τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική.
- α) *Claudius ab insidiatoribus Caligulae exclusus est.*
- β) *Claudius rumore caedis exterritus est.*
- γ) *Claudius ab his in castra delatus est tristis et trepidus.*
- δ) *Postero die Claudius imperator factus est.*
23. *Rumore:* Να δικαιολογήσετε την πτώση.¹³⁵
24. Να αναγνωρίσετε το είδος των μετοχών του κειμένου και να δηλώσετε την πράξη που δηλώνουν σε σχέση με το ρήμα της πρότασης.

¹³⁵ Πηγή του κειμένου είναι ο Σουητώνιος, *Claudius*, 10 (διασκευή).

¹³⁶ Το «rumore» μπορεί να είναι εξίσου είτε αφαιρετική του ποιητικού αιτίου (άψυχο) είτε αφαιρετική του εσωτερικού αιτίου, λόγω του «exterritus».

25. *Cui nomen est Hermaeum*: Να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης.
26. *Dum obvia turba quasi moriturum eum miseratur*: Να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας.¹³⁷
27. Να εντοπίσετε τις προθέσεις του κειμένου και να δικαιολογήσετε την πτώση που τις συνοδεύει.
28. Να χαρακτηρίσετε συντακτικώς τις απρόθετες αφαιρετικές του κειμένου.
29. Να δικαιολογήσετε στις παρακάτω προτάσεις τη χρήση της κτητικής αντωνυμίας «suus»:
- α) *Claudius quinquagesimo anno aetatis suae imperium cepit.*
β) *Hinc ad commilitones suos eum adduxit.*
30. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των λέξεων που δίνονται.
- α) *Claudius* είναι στο ρήμα
- β) *anno* είναι αφαιρετική που δηλώνει από το
- γ) *quodam* είναι προσδιορ. στο
- δ) *Caligulae* είναι γενική από το
- ε) *cui* είναι δοτική από το
- στ) *paulo* είναι αφαιρετική από το
- ζ) *se* είναι στο ρήμα
- η) *discurrens* είναι μετχ. συνημμένη στο υποκ. και δηλώνει το
- θ) *imperatorem* είναι στο λόγω του
- ι) *tristis* είναι στο
31. Με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις της ν.ε.:¹³⁸

¹³⁷ Οι δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις που δηλώνουν το σύγχρονο είναι στην ύλη της Γ' Λυκείου. Όμως καλό είναι να γίνει αναφορά σ' αυτόν μόνο τον «dum» ο οποίος εκφράζει μια *συνεχιζόμενη πράξη*, στη διάρκεια της οποίας συμβαίνει μια *άλλη πράξη*, για να καταλάβουν και οι μαθητές πώς βρέθηκε η οριστική του ενεστώτα (*miseratur*) σε αφήγηση γεγονότων του παρελθόντος.

- α) *κάζο* (= το αναπάντεχο περιστατικό που προκαλεί αναστάτωση ή στενοχώρια)
- β) *δίαιτα* = (ν. ε.: τρόπος διατροφής τον οποίον ακολουθεί κανείς, **αρχ. ελλ.**: η κατοικία, το οίκημα, το δωμάτιο)
- γ) *φέρω*
- δ) *βέλο* (= το πέπλο της νύφης, το λεπτό δικτυωτό ύφασμα που καλύπτει τα γυναικεία καπέλα).
- ε) *θύρα*
- στ) *λάθος* < *λανθάνω*
- ζ) *τέντα*
- η) *τύρβη* (= θόρυβος, ταραχή)
32. Να βρείτε λέξεις στα Λατινικά που έχουν ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λέξεις:¹³⁹ *exterreo, insidiator, commilito, obnvia, moriturus, turba*.
33. Να μεταφράσετε στα Λατινικά τις προτάσεις:¹⁴⁰
- α) *Ο Κλαύδιος σε ηλικία πενήντα ετών πήρε την εξουσία.*
- β) *Οι δολοφόνοι του Καλιγούλα είχαν διώξει τον Κλαύδιο και αυτός απόσπρηθηκε σε κάποια θερινή κατοικία.*
- γ) *Η είδηση της σφαγής τον είχε τρομοκρατήσει και γι' αυτό το λόγο κρύφτηκε.*
- δ) *Οι κουρτίνες που κρέμονταν στην πόρτα δεν έκρυβαν τα πόδια του.*
- ε) *Κάποιος στρατιώτης τον αναγνώρισε που κρυβόταν και τον τράβηξε έξω.*
- στ) *Οι συστρατιώτες τον οδήγησαν περίλυπο και περιδεή στο στρατόπεδο.*
- ζ) *Το πλήθος λυπόταν τον Κλαύδιο, γιατί νόμιζε ότι αυτός επρόκειτο να πεθάνει.*

¹³⁸ Βλ. υποσ. 5.

¹³⁹ *terror -oris* (Μάθ. XIV), *insidiae -arum* (Μάθ. XI), *miles -itis* (Μάθ. VII), *militaris -e* (Μάθ. XVII), *via* (Μάθ. XVIII), *mortuus -i* (Μάθ. XIV), *turbo, 1* (Μάθ. I).

¹⁴⁰ α) *Claudius, L annos natus, imperium cepit.* β) *Insidiatores Caligulae Claudium excluserant et (is) ad diaetam quandam prorepsit.* γ) *Rumor caedis eum exterruerat et ob eam rem se abdidit.* δ) *Vela praetenta foribus pedes eius non abdidebant.* ε) *Miles quidam eum latentem adgnovit et eum extraxit.* στ) *Commilitones eum tristem et trepidum in castra adduxerunt.* ζ) *Turba Claudium miserabatur, quia existimabat eum moriturum esse.*

34. Να μεταφράσετε στα Ελληνικά τις παρακάτω προτάσεις: ¹⁴¹

- α) *Turba in viis mirabatur*¹⁴² *quod putabat eum iniuria supplicium passurum esse*¹⁴³.
- β) *Eodem tempore, consules et senatus Capitolium occupaverunt et statuerant*¹⁴⁴ *libertatem esse tuendam*.¹⁴⁵
- γ) *In castra acceptus, Claudius ibi noctem egit*¹⁴⁶, *nec invidiam*¹⁴⁷ *vereri*¹⁴⁸ *desinebat*.¹⁴⁹
- δ) *Cum autem in foro*¹⁵⁰ *dicerent tribuni plebis*¹⁵¹ *sententiam eius esse audiendam*¹⁵², *per legatos respondit se captivum*¹⁵³ *vi teneri*.
- ε) *At populo unum dominum poscente*¹⁵⁴, *passus est milites iurare*¹⁵⁵ *in nomen suum eosque pecunia*¹⁵⁶ *donavit*¹⁵⁷, *id quod nullus princeps ante eum fecerat*.

2. Ερωτήσεις - ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

I. Ερωτήσεις - ασκήσεις της μορφής «Σωστό - Λάθος»

1. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος.
- α) *suae* είναι κτητική αντων. για έναν ή για πολλούς κτήτορες;
- β) *casu* είναι ουσιασ. της β' ή της δ' κλίσης;
- γ) *cui* είναι θηλυκού ή ουδετέρου γένους;

¹⁴¹ Πηγή του κειμένου ο Σουητώνιος.

¹⁴² *miror*, αποθ. 1, = θαυμάζω

¹⁴³ *patior*, αποθ. 3, = πάσχω, ανέχομαι

¹⁴⁴ *statuo*, 3 (+ απαρ.) = αποφασίζω

¹⁴⁵ *tueor*, αποθ. 2, = τηρώ, διαφυλάσσω, προστατεύω (*tuendus*, -a, -um, γερονδιακό)

¹⁴⁶ *ago*, 3, (noctem) = περνώ τη νύκτα

¹⁴⁷ *invidia*, -ae = φθόνος

¹⁴⁸ *vereor*, αποθ. 2, = φοβάμαι

¹⁴⁹ *desino*, 3 = παύω

¹⁵⁰ *forum*, -i = αγορά

¹⁵¹ *tribunus plebis* = δήμαρχος

¹⁵² *audiendus*, -a, -um (γερονδιακό) = αυτός που πρέπει να ακουστεί

¹⁵³ *captivus*, -a, -um = αιχμάλωτος

¹⁵⁴ *posco*, 3 = ζητώ, ερωτώ

¹⁵⁵ *iuro*, 1 = ορκίζομαι

¹⁵⁶ *pecunia*, -ae = χρήματα

¹⁵⁷ *dono*, 1 = δωρίζω

δ) <i>post</i>	είναι πρόθεση ή επίρρημα;
ε) <i>foribus</i>	είναι αρσενικού ή θηλυκού γένους;
στ) <i>latentem</i>	είναι μετοχή ή επίθετο της γ' κλίσης;
ζ) <i>hinc</i>	είναι επίρρημα ή αντωνυμία;
η) <i>dum</i>	είναι επίρρημα ή σύνδεσμος;
θ) <i>quasi</i>	είναι σύνδεσμος ή επίρρημα παραβολικό;
ι) <i>moriturum</i>	είναι μετοχή μέλλοντα ή παρακειμένου;

2. Να σημειώσετε την ένδειξη X στο αντίστοιχο πλαίσιο, αν νομίζετε ότι το περιεχόμενο των προτάσεων είναι σωστό ή λανθασμένο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>casu</i> : αφαιρετική του ποιητικού αιτίου.	☐	☐
β) <i>Caligulae</i> : γενική αντικειμενική στο « <i>insidiatoribus</i> ».	☐	☐
γ) <i>nomen</i> : κατηγορούμενο στο « <i>Hermaeum</i> ».	☐	☐
δ) <i>exterritus</i> : αιτιολογική μτχ. με υποκ. « <i>Claudius</i> ».	☐	☐
ε) <i>foribus</i> : αντικείμενο στο « <i>abdidit</i> ».	☐	☐
στ) <i>imperatorem</i> : κατηγορούμενο στο « <i>eum</i> ».	☐	☐
ζ) <i>ab his</i> : εμπρόθ. προσδ. της αιτίας.	☐	☐
η) <i>trepidus</i> : κατηγορούμενο στο « <i>Claudius</i> ».	☐	☐
θ) <i>moriturum</i> : κατηγορηματική μτχ. με υποκ. « <i>eum</i> ».	☐	☐
ι) <i>imperator</i> : επιρρημ. κατηγορ. στο « <i>Claudius</i> ».	☐	☐

3. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Insidiatores Caligulae Claudium excluserunt.</i>	☐	☐
β) <i>Claudius imperatorem Caligulam interfecit.</i>	☐	☐
γ) <i>Claudio diaeta erat.</i>	☐	☐
δ) <i>Claudius trepidus inter vela se abdidit.</i>	☐	☐
ε) <i>Vela praetenta pedes eius abdebant.</i>	☐	☐
στ) <i>Miles Claudium, terrore concussum, invenit.</i>	☐	☐
ζ) <i>Claudius extractus imperator salutatus est.</i>	☐	☐

- η) *Claudius se moriturum esse existimabat.*
- θ) *Obvia turba Claudium imperatorem salutavit.*
- ι) *Postero die milites Claudium interfecerunt.*

II. Ερωτήσεις - ασκήσεις σύζευξης

1. Να συνδέσετε τους αριθμούς της στήλης Α' με τα γράμματα της στήλης Β'. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει:

Α	Β
1) <i>vela</i>	α) ενεστώτας της α' συζ.(αποθετικό)
2) <i>tristis</i>	β) αρσενικό ουσιασ. της α' κλίσης
3) <i>pedes</i>	γ) μετοχή παθητικού παρακειμένου
4) <i>miseratur</i>	δ) μετοχή ενεργ. ενεστώτα
5) <i>nomen</i>	ε) αρσενικό ουσιασ. της γ' κλίσης
6) <i>Caligulae</i>	στ) ουδέτερο ουσιασ. της γ' κλίσης
7) <i>trepidus</i>	ζ) ουδέτερο ουσιασ. της β' κλίσης
8) <i>delatus est</i>	η) θηλυκό ουσιασ. της α' κλίσης
9) <i>praetenta</i>	θ) επίθετο της β' κλίσης
10) <i>latentem</i>	ι) παθητικός παρακείμενος (οριστική)
	ια) επίθετο της γ' κλίσης

2. Να σχηματίσετε τους ρηματικούς τύπους που ζητούνται στην πέμπτη στήλη παίρνοντας τα διάφορα μέρη από τις προηγούμενες.

<i>mor</i>	<i>i</i>	<i>s</i>	<i>ntur</i>	β' ενικό οριστικής ενεστώτα
<i>mor</i>	<i>i</i>	<i>e</i>	<i>sunt</i>	γ' πληθ. οριστικής ενεστώτα
<i>mor</i>	<i>u</i>	<i>e</i>	<i>ntur</i>	β' ενικό οριστικής μέλλοντα
<i>mor</i>		<i>e</i>	<i>ris (re)</i>	γ' πληθ. οριστικής μέλλοντα
<i>mortu</i>	<i>i</i>	<i>u</i>	<i>eram</i>	γ' πληθ. οριστικής παρακειμένου
<i>mortu</i>		<i>i</i>	<i>ris (re)</i>	α' ενικό οριστικής υπερσυντέλικου

3. Να συνδέσετε τους αριθμούς με τα γράμματα. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισεύει:

A	B
1) <i>anno</i>	α) αιτιολογική μετοχή
2) <i>ad solarium</i>	β) επιρρηματικός προσδ. της απομάκρυνσης
3) <i>exterritus</i>	γ) χρονική μετοχή
4) <i>tristis</i>	δ) ποιητικό αίτιο
5) <i>exclusus</i>	ε) επιθετική μετοχή
6) <i>latentem</i>	στ) αφαιρετική του χρόνου
7) <i>hinc</i>	ζ) κατηγορούμενο
8) <i>ab his</i>	η) επιρρηματικό κατηγορούμενο
9) <i>imperatorem</i>	θ) εμπρόθ. προσδ. της από τόπου κίνησης
10) <i>praetenta</i>	ι) κατηγορηματική μετοχή
	ια) εμπρόθ. της κίνησης σε τόπο

4. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη σημασία τους στη στήλη Β.
Τρία στοιχεία της στήλης Α' περισεύουν:

A	B
1) <i>aetas</i>	α) ο συστρατιώτης
2) <i>turba</i>	β) απροσδόκητο γεγονός
3) <i>mirabilis</i>	γ) ο συνωμότης
4) <i>commilito</i>	δ) παράδοξος
5) <i>casus</i>	ε) η φήμη
6) <i>fores</i>	στ) το πλήθος
7) <i>insidiator</i>	ζ) η κουρτίνα
8) <i>velum</i>	η) περιδείης
9) <i>rumor</i>	θ) ο στρατιώτης
10) <i>solarium</i>	ι) η ηλικία
	ια) η πόρτα
	ιβ) η θερινή κατοικία
	ιγ) το λιακωτό

5. Να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης.
Ένα στοιχείο της στήλης των απαντήσεων περισσεύει:

Ερωτήσεις

Απαντήσεις

1) ☐ <i>Quando Claudius imperium cepit?</i>	α) <i>Quia exterritus erat.</i>
2) ☐ <i>Ubi Claudius recesserat?</i>	β) <i>Inter vela praetenta.</i>
3) ☐ <i>Cur Claudius in solarium prorepsit?</i>	γ) <i>Miles quidam.</i>
4) ☐ <i>Ubi Claudius se abdidit?</i>	δ) <i>Claudium.</i>
5) ☐ <i>Quis Claudium adgnovit?</i>	ε) <i>A commilitonibus.</i>
6) ☐ <i>Quid miles vidit?</i>	στ) <i>Quinquagesimo anno aetatis suae.</i>
7) ☐ <i>Quem miles imperatorem salutavit?</i>	ζ) <i>Quia eum moriturum esse existimabat.</i>
8) ☐ <i>Ubi Claudius delatus est?</i>	η) <i>Pedes eius.</i>
9) ☐ <i>A quibus Claudius delatus est?</i>	θ) <i>Ad commilitones.</i>
10) ☐ <i>Cur obvia turba eum miseratur?</i>	ι) <i>In castra.</i>
	ω) <i>In diaetam.</i>

III. Συμπλήρωση κενών

1. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω ρήματα στον πίνακα και να συμπληρώσετε τον αντίστοιχο τύπο στους άλλους χρόνους της ίδιας φωνής: *cepit, recesserat, prorepsit, miseratur, factus est.*

Ενεστώτας					
Παρατατικός					
Μέλλοντας					
Παρακείμενος					
Υπερσυντέλ.					
Συντελ. Μέλ.					

2. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω ουσιαστικά στον πίνακα που ακολουθεί και να τα μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό: *anno, aetatis, imperium, casu, insidiatoribus, rumore, caedis, solarium, vela, pedes.*

Β΄ κλίση	Αντίθετος αριθμός	Γ΄ κλίση	Αντίθετος αριθμός	Δ΄ κλίση	Αντίθετος αριθμός

3. Να συμπληρώσετε τις πτώσεις που λείπουν:

Όνομ. ενικού	δοτική ενικού	αιτιατική ενικού	αφαιρετ. ενικού	δοτική πληθ.	αιτιατικ. πληθ
	<i>cui</i>				
		<i>se</i>			
		<i>eum</i>			
			<i>quodam</i>		
					<i>suos</i>

4. Να βρείτε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του κειμένου και να τους τοποθετήσετε στον παρακάτω πίνακα, όπως στα παραδείγματα:

	Δηλώνει	Εκφέρεται με	Προσδιορίζει τη λέξη
<i>anno</i>	χρόνο	απρόθ. αφαιρετική	<i>cepit</i>
<i>exclusus</i>	χρόνο	μετοχή	<i>recesserat</i>
<i>dum ... miseratur</i>	χρόνο	δευτ. χρονική πρόταση	<i>delatus est</i>
<i>post</i>	χρόνο	επίρρημα	<i>prorepsit</i>

5. Να βρείτε τους ετερόπτωτους προσδιορισμούς του κειμένου και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα, όπως στο παράδειγμα:

	Πτώση και είδος	Προσδιορίζει το όνομα
<i>aetatis</i>	γενική διαιρετική	<i>anno</i>

6. Να βρείτε τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα, όπως στο παράδειγμα:

	Παράθεση	Επεξήγηση	Επιθ. Προσδιορ.	Κατηγορ. Προσδιορ.	Προσδιορίζει το όνομα
<i>suae</i>			+		<i>aetatis</i>

7. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις, αφού τις μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο.
- α) *Postquam Claudius ab insidiatoribus Caligulae, ad solarium proximum prorepsit.* (excludor)
- β) *Claudius adductus inter vela se abdidit.* (terror)
- γ) *Dum miles....., Claudium vidit.* (discurro)
- δ) *Miles Claudium in adduxit.* (castra)
- ε) *Commilitones Claudium..... salutaverunt.* (imperator)
- στ) *Obvia turba Claudium miserabatur, quia eum existimabat.* (morior)

IV. Άσκηση κατάταξης

1. Να εντάξετε τις παρακάτω λέξεις στον πίνακα που ακολουθεί: *proximum, quodam, turba, ab, et, hinc, casu, se, ad, cui, post, die, inter, dum, quasi.*

ουσιαστικό	επίθετο	αντ/μία	επίρρημα	πρόθεση	σύνδεσμος

3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Να διορθώσετε τα γραμματικά και συντακτικά λάθη που υπάρχουν στις παρακάτω προτάσεις και να δικαιολογήσετε τις διορθώσεις σας.¹⁵⁸

α) *Imperium Claudio mirabili quodam casu captum est.*
.....

β) *Claudius grandis (= μεγάλος) iam aetatis, imperator factus est.*
.....

γ) *Postquam Caligula interficitur, Claudius in diaetam recesserat.*
.....

δ) *Simul Claudius caedem audiebat, timor concepit et inter vela eum abdidit.*
.....

ε) *Milites in castra detulisse Claudium nuntiatur.*
.....

στ) *Miles Claudium imperatorem se salutavisse feruntur.*
.....

¹⁵⁸ α) a Claudio (ποιητικό αίτιο), β) Grandi iam aetate (αφαιρετική της ιδιότητας), γ) interfectus est (προτερόχρονο), δ) Simul... audivit (προτερόχρονο), timorem (αντικείμενο), se abdidit (αυτοπάθεια), ε) nuntiantur (υποκείμενο milites), στ) το se διαγράφεται (λόγω της σύνταξης του παθητικού λεκτικού ρήματος), fertur (υποκείμενο miles).

